

KULTURMINNER I NESBYEN

Registrering og vurdering av nyere tids kulturminner og kulturmiljøer - fagrapport

25. MAI 2021

NESBYEN KOMMUNE

Innhold

1	Innledning.....	4
1.1	Formål.....	4
1.2	Vurdering av nyere tids kulturminner	4
1.3	Metoder og kriterier	4
1.3.1	Vurdering av verneverdi.....	4
1.3.2	Utvelgelse av kulturmiljøer	8
2	Registeringer	10
3	Kulturminner i Nesbyen kommune	11
3.1	Nesbyen sentrum og Gamle Nes	11
3.2	Gårdsbebyggelse – Nesflata sør	11
3.3	Gårdsbebyggelse – Espeset og Garnås	11
3.4	Bygningstyper – gårdsbebyggelse	11
3.4.1	Bolighus	11
3.4.2	Stabbur	12
3.4.3	Låve, fjøs, stall og driftsbygning	12
3.5	Seterbebyggelse	12
3.5.1	Seterbua	13
3.5.2	Fjøs og løe	14
4	Utvalgte kulturminner	15
5	Verdifulle kulturmiljøer	20
5.1	Nesbyen sentrum	22
5.1.1	Nes kirke.....	24
5.1.2	Olaåkeren	25
5.1.3	Arnegård øvre	26
5.1.4	Hallingdal museum.....	28
5.1.5	Gamle Nes – Møllevegen	29
5.1.6	Gamle Nes - Alfarvegen	32
5.2	Nesbyen øst	35
5.2.1	Nesbyen stasjon	35
5.2.2	Elverhøy.....	37
5.2.3	Østby	38
5.3	Nesbyen nord	39
5.3.1	Bruvollen	39
5.3.2	Mortensløkken	41

5.3.3	Hovtun/Sollys	42
5.3.4	Lunden.....	44
5.3.5	Hildheim/Sjåheim søndre.....	45
5.3.6	Sjåheim.....	48
5.3.7	Wøllo	49
5.3.8	Høva	50
5.3.9	Skogly	52
5.3.10	Hallingdal fylkesskule.....	53
5.4	Nesbyen sør	54
5.5	Garnås.....	58
5.5.1	Garnåsgrenda.	58
5.5.2	Holtegårdsbråten.	61
5.6	Espeset.....	63
5.6.1	Meaas og Renslebråten	63
5.6.2	Rolfshus	65
5.6.3	Træo	66
5.6.4	Ødegården.....	67
5.6.5	Renslo	68
5.7	Lien	70
5.8	Haugen.....	71
5.9	Saupeset	72
5.9.1	Slettevollen.....	73
5.9.2	Mogutu og Bakkerudgutu	74
5.9.3	Fossegutut	77
5.9.4	Stupa	78
5.10	Skålsrudstølen	79
5.11	Nesfjellet.....	80
5.11.1	Kuluset	80
5.11.2	Timmermannstølen.....	81
5.11.3	Båtstjernlie	82
5.11.4	Natten	83
5.11.5	Bøgaset	84
5.12	Fekjan og Liseset	86
5.12.1	Fekjan.....	86
5.12.2	Liseset	88

6	Litteratur	89
---	------------------	----

1 Innledning

1.1 Formål

Fagrapport om nyere tids kulturminner er skrevet av Nesbyen kommune i nært samarbeid med Viken fylkeskommune, som en del av kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Nesbyen kommune. Rapporten gir et oppdatert kunnskapsgrunnlag om kommunens kulturminner og verdifulle kulturmiljøer.

Målsettingene for planarbeidet er:

- å synliggjøre kulturminner og kulturmiljøer gjennom registrering og verdivurdering, og formidle dette gjennom en fagrapport.
- å utarbeide en plan som gir økt forutsigbarhet i kommunens langsiktige arealplanlegging.

1.2 Vurdering av nyere tids kulturminner

Bygninger og andre kulturminner fra før 1537 er automatisk freda (Lov om kulturminner). Riksantikvaren kan erklære bygninger oppført mellom 1537 og 1650 for automatisk freda og han kan vedtaksfreda bygninger fra tida etter 1650. Fredning benyttes først og fremst til kulturminner som vurderes til å ha nasjonal verdi. Kulturminner fra nyere tid og som det er viktig å ta vare på i et regionalt eller lokalt perspektiv, må derfor vurderes særskilt og tas med i kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer.

Kulturminnevurderingen har til hensikt å innhente informasjon som er nødvendig for å kunne foreta en fornuftig og representativ utvelgelse og prioritering av kulturminner i offentlig planlegging, i kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer og i løpende kommunal saksbehandling.

Vurderingen er et praktisk redskap for

- kommunen ved arealplanlegging, byggesaksbehandling og kulturformidling.
- fylkeskommunen ved kulturminneforvaltning.
- eiere og brukere ved å gi forutsigbarhet ved utvikling og drift av eiendom.
- innbyggerne, ved å gi kunnskap om viktige, lokale kulturminner.

1.3 Metoder og kriterier

Buskerud fylkeskommunens veileder «Vurdering av verneverdi – vernekriterier» fra desember 2018 er benyttet. Registering og verdivurdering er utført av kommunens egne ansatte med tett oppfølging gjennom faglige råd og veiledning fra Buskerud fylkeskommune/Viken fylkeskommune.

Kommunen skiftet navn fra Nes til Nesbyen 01.01.2020. I rapporten har en konsekvent brukt Nesbyen kommune og Nesbyen som betegnelse på hele kommunen. Når en mener sentrum i kommunen, brukes Nesbyen sentrum eller det klart går fram av teksten at en mener sentrumsområdet.

Som navn på eiendommer er det som hovedregel benyttet navn i matrikkelen, unntaksvis en dialektform.

En oversikt over alle registrerte bygninger med fullstendig verdivurdering finnes i pkt. 7 Vedlegg. I rapporten finnes tabeller over bygninger i utvalgte kulturmiljøer.

1.3.1 Vurdering av verneverdi

Objektets betydning som kulturminne vurderes ut fra åtte forskjellige vernekriterier. Kriteriene er ikke vektet innbyrdes, men skal hver for seg gi indikasjoner på hvilke forhold ved objektet som er av betydning for den samla vurderingen.

Det er viktig å være oppmerksom på at man ikke kan beregne gjennomsnittet av de enkelte kriteriene for å komme fram til en samlet vurdering av verneverdi.

Vurderingsnivåer som benyttes:

- Svært høy verdi
- Høy verdi
- Middels verdi
- Lav eller ingen verdi

Følgende **vernekriterier** benyttes i kulturminneregistreringen i kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer:

- Aldersverdi
- Autentisitet
- Miljøverdi
- Representativitet
- Sjeldenhet
- Kunstnerisk/arkitektonisk verdi
- Kulturhistorisk verdi
- Tilstand

Aldersverdi

Objektets alder har betydning for vurdering av verneverdi, og verdien øker med alderen.

Svært høy verdi	Objekter antatt oppført før 1775
Høy verdi	Objekter oppført 1775-1849
Middels verdi	Objekter oppført 1850-1924
Lav verdi	Objekter oppført 1925 og seinere

Objekter som er satt sammen av flere byggetrinn føres opp med alder etter det eldste byggetrinnet.

Hvis objektet er flyttet, men gjenreist stort sett slik det sto opprinnelig, brukes opprinnelig alder. Når et tilflyttet objekt er betydelig ombygd ved gjenreisning, eller når det opprinnelige objektet bare utgjør en liten del av dagens hus, dateres huset etter gjenreisnings- eller fornyelsestidspunktet.

Stabburet på Garnaas nordre gnr. 47/3, datert 1752, er et eksempel på bygning med svært høy aldersverdi.

1-1 Stabbur Garnaas nordre gnr. 47/3

Autentisitet

Objekter som i stor grad har bevart opprinnelig hovedform og som har beholdt opprinnelige eller tidlige bygningsdeler og detaljer som er autentiske.

Kriteriet kan avgjøre valg mellom objekter av samme type, og får økende betydning med høyere alder på objektet.

Svært høy verdi

Objektet framstår slik det ble oppført, eller slik det ble bygd om på et tidlig tidspunkt. De aller fleste bygningsdeler og detaljer er originale.

Høy verdi

Objektet framstår i hovedtrekk slik det ble oppført, eller slik det ble ombygd på et tidlig tidspunkt. En god del bygningsdeler og detaljer er originale. Objektet kan likevel ha fått seinere endringer i form av tilbygg eller nyere bygningsdeler som i utførelse og form slutte opp om objektets karakter.

Middels verdi

Objektets hovedkarakter og enkelte detaljer er bevart. Nyerer bygningsdeler og detaljer kan avvike fra den opprinnelige karakteren.

Lav verdi

Øvrige objekter. Objektet har få eller ingen bygningsdeler bevart.

Kravet til autenticitet er størst for yngre objektet og settes noe lavere for objekter med høy alder. Hvis vurderingen av autenticitet tar utgangspunkt i en ombygging, må den nye fasaden ha verneverdi i seg selv for å kunne bli betraktet som verneverdig.

Store bygninger vil tåle flere endringer før autenticiteten reduseres enn mindre bygninger. En stor sveitservilla vil tåle flere endringer enn et lite stabbur.

Sveitervillaen i Nystuen gnr. 75/3 skårer svært høyt på autenticitet.

1-2 Nystuen gnr. 75/3

Miljøverdi

Begrepet benyttes når objekter ligger i sammenheng med andre verneobjekter og setter andre kulturminner i en riktig sammenheng, f.eks. som del av anlegg eller som nabobygg til et kulturminne. Kulturlandskapet bygningen er en del av, kan også tillegges vekt i denne vurderingen.

Svært høy verdi

Objektet er avgjørende for at naboobjekt(er) av høy verdi skal kunne framstå i en (bygning)historisk korrekt sammenheng.

Høy verdi

Objektet er av betydning for at naboobjekt(er) skal kunne framstå i en (bygning)historisk sammenheng.

Middels verdi

Objektet bidrar til at naboobjekt(er) skal kunne framstå i en (bygning)historisk sammenheng, men kan unnværes.

Lav verdi

Øvrige objekter.

Et eksempel på bolighus med høy miljøverdi ligger i Alfarvegen i Nesbyen sentrum.

1-3 Alfarvegen

Representativitet

Noen hus er representative med hensyn til type, utførelse eller bruk, eller på grunn av lokal egenart. De representerer vanligvis en historisk hustype som er eller har vært vanlig på stedet.

Høy verdi

Objektet er en god representant for en bestemt type eller gruppe objekter.

Middels verdi

Objektet hører med blant en bestemt type eller gruppe objekter, men har enkelte avvikende særtrekk.

Lav verdi

Øvrige objekter.

Ved vurdering av representativitet vurderes helhet og hovedform slik bygget framstår i dag, sammenlignet med hvordan hustypen opprinnelig så ut. Det legges vekt på hovedform, og i mindre grad detaljer. Disse omfattes av autenticitet, se over.

Bildet viser et eksempel på en representativ seterbu på Saupeset gnr. 58/10.

1-4 Seterbu Saupeset gnr. 58/10

Sjeldenhet

Et kulturminne kan være sjeldent når det gjelder type, utførelse eller bruk. Begrepet dekker to områder. Objekter som i dag er sjeldne, men som tidligere har vært utbredte, og objekter som var sjeldne på det tidspunkt de ble oppført.

Svært høy verdi

Objektet er sjeldent i nasjonal eller regional sammenheng.

Høy verdi

Objektet er sjeldent i kommunal/lokal sammenheng.

Middels verdi

Objektet er relativt sjeldent i området.

Lav verdi

Øvrige objekter.

Våningshus på Bruvollen nordre gnr. 52/14 er sjeldent i kommunal/lokal sammenheng.

1-5 Bruvollen gnr. 52/14

Kunstnerisk/arkitektonisk utførelse

Noen objekter utmerker seg ved å ha spesielt høy arkitektonisk, kunstnerisk eller håndverksmessig kvalitet.

Svært høy verdi

Objekter med svært høy arkitektonisk eller kunstnerisk kvalitet, på nivå med fremragende nasjonale og regionale byggverk fra den aktuelle perioden.

Høy verdi

Objekter med høy arkitektonisk eller kunstnerisk kvalitet, og som hører med blant de beste eksempler på lokal arkitektur fra den aktuelle perioden.

Middels verdi

Objekter som skiller seg ut fra vanlig, god byggeskikk med fasader og/eller utførelse som har høyere kvalitet enn det som var vanlig.

Lav verdi

Øvrige objekter.

Bjerringgården øvre gnr. 76/64 er et staselig bygg med høy arkitektonisk og kulturhistorisk verdi.

1-6 Bjerringgården gnr. 76/64

Kulturhistorisk verdi

Noen få hus og steder er knyttet til spesielle begivenheter eller personer, eller de har en plass i den lokale historiefortellingen. Bygninger med identitets- eller symbolverdi kommer også inn under dette kriteriet. Det gjelder objekter som vekker minner og representerer referanser for større grupper av mennesker, eller markerer tilhørighet til et område.

Svært høy verdi

Objekter knyttet til personer eller hendelser av stor nasjonal eller regional betydning. Det vil også gjelde objekter som gjennom sin posisjon i lokalsamfunnet er «allemannseie», eller som har en stor identitetsbetydning på nasjonalt eller regionalt nivå.

Høy verdi

Objekter knyttet til historiske personer eller hendelser av stor lokal betydning. Dette vil også gjelde objekter som er en viktig del av lokalsamfunnets identitet.

Middels verdi

Objekter som har en viss betydning som formidler av lokal historie eller er knyttet til personer med en viss betydning for lokalsamfunnet. Dette vil også gjelde objekter som har en viss symbol- eller identitetsverdi for lokalbefolkningen.

Lav verdi

Øvrige objekter.

Tilstand

Den tekniske tilstanden gjør at noen objekter er mer egnet for vern enn andre tilsvarende objekter. Kriterier brukes først og fremst for å skille mellom kulturminner av samme type og verdi, men hvor den tekniske tilstanden kan være forskjellig.

Vurdering av tilstand skjer kun av en overflatisk karakter. Det foretas ikke en nærmere tilstandsvurdering.

Høy verdi

Objektet er i akseptable stand, eller som har forfall av overflatisk karakter.

Middels verdi

Objekter i forfall, men hvor det er praktisk og/eller økonomisk mulig å sette objektet i stand.

Lav verdi

Objektet kan ikke reddes uten betydelig innsats, og hvor istandsettingen vil måtte skje på bekostning av kulturverdiene. Fjøs på Husevollen gnr. 58/45 på Saupeset der tilstanden er vurdert til middels.

1-7 Fjøs på Husevollen gnr. 58/45

Samlet vurdering av verneverdi

Delvurderingene (enkeltkriteriene) gir et inntrykk av hva som vektlegges i den totale vurderingen av objektet.

De åtte enkeltkriteriene vektlegges forskjellig. En kan derfor ikke «summere» verdiene av de enkelte kriterier for å beregne en samlet vurdering. Delvurderingene er likevel nyttige for å sikre at alle forhold ved objektet er vurdert.

- **Svært høy verneverdi**
- **Høy verneverdi**
- **Middels verneverdi**
- **Lav verneverdi**

1.3.2 Utvelgelse av kulturmiljøer

Et kulturmiljø er et område der kulturminner inngår som en del av en større helhet eller sammenheng. Et kulturmiljø i Nesbyen kan for eksempel være del av et tettsted, ei setergrend eller et landbruksområde med gårdsbruk.

Utvalgte kulturmiljøer er en del av fagrapporten. Disse blir foreslått regulert til bevaring gjennom plan- og bygningsloven – hensynsone c) bevaring av kulturmiljø (H570). Slike hensynssoner legges inn i kommuneplanens arealdel, i kommunedelplaner og i reguleringsplaner.

Kulturmiljøene er beskrevet, kartfestet og illustrert med fotografier. Kulturmiljøene er verdivurdert og hvert kulturmiljø er gitt en samlet verneverdi.

Vegetasjon, topografi og andre landskapsmessige forhold blir vurdert når kulturmiljøer skal avgrenses. Arkeologiske kulturmiljøer er beskrevet i egen fagrapport.

2 Registreringer

Registrering i felt ble gjennomført i sommerhalvårene 2018 og 2019 av følgende områder:

- Kvartal L (Nesbyen sentrum)
- Nesbyen sør (fra Nes kirke til Lagmanddokka)
- Garnås
- Espeset
- Lien-Vissebråten-Haugen (Rukkedalen)
- Natten, Kuluset, Nystølen, Timmermannsstølen, Båttstjernlie
- Bøgaset
- Saupeset
- Skålsrudstølen
- Fekjan og Lislestet

Fra Nesbyen kommune har Torunn Bekkeseth og Sivert Faye registret og fotografert. Toril Thømt har vært med som fotograf på Fekjan, Lislestet og Bøgaset. Kommunen har hatt faglig bistand fra Buskerud fylkeskommune/Viken fylkeskommune ved Ingvild Tjønneland (2018 og 2019) og Jørn Jensen.

I 2007 og 2012 ble Nesbyen sentrum (Gamle Nes) registret, verdivurdert og fotografert av Jørn Jensen og delvis sammen med Torunn Bekkeseth (2012)

I perioden 1980-1991 ble de fleste bygg i kommunen fra før 1900 registrert i SEFRAK-registeret (Sekretariatet for registrering av faste kulturminner i Norge).

I fagrapporten har en tatt utgangspunkt i SEFRAK-registrerte bygninger. Underveis i arbeidet har en kommet over bygg eldre enn 1900 som ikke er registrert i SEFRAK og yngre bygninger som har verneverdi. Noen bygg er også blitt borte, revet, brent eller bare forfalt. Andre bygg er så ombygd og forandret at verneverdien er sterkt redusert.

Til sammen er det i fagrapporten registret 560 objekter, herav 468 SEFRAK-bygg og 92 nyregistreringer.

Bygningene fordeler seg slik:

Bygg vurdert i felt (SEFRAK-bygg + nyregistreringer)	560
Bygg som er borte (SEFRAK-bygg)	19
Bygg med lav eller ingen verneverdi (SEFRAK-bygg)	99
Verneverdige bygg (SEFRAK-bygg + nyregistreringer)	442

3 Kulturminner i Nesbyen kommune

3.1 Nesbyen sentrum og Gamle Nes

VERNEVERDIGE OBJEKTER	Verneverdi		
Funksjon (opprinnelig)	Svært høy verneverdi	Høy verneverdi	Middels verneverdi
Bolig	3	11	2
Bolig/forretning	0	7	3
Driftsbygning	0	5	1
Stabbur	1	20	5
Uthus	0	11	7
Våningshus	3	4	2
Jernbanestasjonen	4	0	0
Andre bygninger	3	12	8
Sum	14	70	28

3.2 Gårdsbebyggelse – Nesflata sør

VERNEVERDIGE OBJEKTER	Verneverdi		
Funksjon (opprinnelig)	Svært høy verneverdi	Høy verneverdi	Middels verneverdi
Driftsbygning	0	3	1
Stabbur	3	5	7
Stue	0	2	3
Våningshus	0	4	1
Andre bygninger	0	9	2
Sum	3	23	14

3.3 Gårdsbebyggelse – Espeset og Garnås

VERNEVERDIGE OBJEKTER	Verneverdi		
Funksjon (opprinnelig)	Svært høy verneverdi	Høy verneverdi	Middels verneverdi
Driftsbygning	0	4	2
Stabbur	2	13	8
Stue	1	11	9
Fjøs	0	6	1
Løe/låve	0	5	12
Andre bygninger	0	25	9
Sum	3	64	41

3.4 Bygningstyper – gårdsbebyggelse

3.4.1 Bolighus

Historien om bolighus i perioden 1700-1900, er for en stor del historien om hallingstua. Dette var boligen for vanlige bygdefolk. Hus som ble bygd i f.eks. sveitserstil ble først og fremst oppført av innflyttere og folk fra de øvre sosiale lag.

Hallingstua hadde vanligvis en grunnflate på 9x6 m. Døra ble plassert på langveggen og går inn til det største rommet. Stua hadde to eller tre rom. Mange hallingstuer fikk etter hvert bygget en svalgang foran inngangsdøra. Huset var opprinnelig i tømmer og upanelt. I dag er mange hallingstuer panelt, ombygd eller bygd inn i nyere hus. Det er få spor etter inntakte hallingstuer i god stand.

Hallingstua på bildet er fra Rolfshus gnr. 55/2 i Espeset.

Det ble bygd bolighus i to etasjer i Nesbyen på 1700- og 1800-tallet. En finner også eksempler på bolighus som var knyttet til andre næringer enn jordbruk, som embetsverket, handelsvirksomhet m.m. Flere av disse er beskrevet andre steder i rapporten.

3-1 Hallingstue Rolfshus gnr. 55/2

3.4.2 Stabbur

Stabburet blir i Nesbyen kalt for «stølpelhus», som betyr at huset står på stolper eller stabber av tre eller stein. «Stølpelhuset» var først og fremst et forrådshus. På større gårder var det ofte to stabbur ved siden av hverandre, et en-etasjes hus som ble brukt til oppbevaring av mjøl, mat og korn. Det andre stabburet var i to etasjer. Første etasje ble gjerne brukt til oppbevaring av mat til husholdningen, andre etasje til klær og sengetøy.

På mindre gårder var det gjerne bare et stabbur til oppbevaring av mat og klær.

Stabburet var vanligvis laftet, ofte forseggjort og med og uten sval foran inngangen. Stabbene finnes i mange ulike varianter. Stabbene på bildet er fra Jørgenmoen gnr. 71/17. De har utskjæringer og står på en grime.

3-2 Stabbur Jørgenmoen gnr. 71/17

Under stabbursgolvet ble det en åpen plass som ble brukt til oppbevaring av gårdsredskaper, f.eks. staur.

3.4.3 Låve, fjøs, stall og driftsbygning

Før 1800 var det vanlig å bygge fjøs, stall og låve hver for seg. Seinere ble det vanlig å bygge fjøs og låve under samme tak. Av og til ble også stallen bygd inntil, slik at huset rommet flere funksjoner. Slike hus kalles gjerne driftsbygninger.

Bildet viser en frittstående stall i to etasjer i Brattli gnr. 54/17 i Rukkedalen. I 2. etasje er det fortrev og i 1. etasje staller.

De gamle fjøsene besto ofte av ett rom med båser. Et karakteristisk trekk er glugge i den ene tverrveggen, til å måke ut møkka.

De gamle låvene hadde steinpilarer i hvert hjørne. Låven ble laftet i to etasjer. Låvebrua var midt på den ene langveggen. Låven ble brukt til å oppbevare korn, for og redskap.

3-3 Stall I Brattli gnr. 54/17

3.5 Seterbebyggelse

Seterkulturen i Nesbyen er omhandlet i boka «Stølsdrift i Nes» av Marit Holme Mehlum. Her er det kartfestet til sammen 146 heimseterlag og langseterlag. I dag er det knapt tradisjonell seterdrift igjen. En del setre brukes som utgangspunkt for høsting av dyrka mark og utmarksbeite, særlig med sau. Mange seterbu er bærer preg av å være

brukt som feriehus. I en del seterlag er det betydelig hyttebebyggelse tett opptil setervollene. På setre som ligger mer uveisomt til er i mange tilfelle bebyggelsen borte eller i sterkt forfall.

De vanligste hustypene på stølen var stølsbu, fjøs og løe. Det er ingen sikre opplysninger om stølshus som er eldre enn 1700-tallet i Nesbyen. Men det kan ha vært brukt tømmer fra eldre buer i nyere buer. Datering av stølshusene er ofte problematisk da en gjerne har få stilkjennetegn.

De fleste stølshusene er laftehus. Vi finner noe få eksempler på steinbuer.

Setre/seterlag som er registret og verdivurdert i denne rapporten:

Saupeset, Skålsrudstølen, Fekjan og Lislest, Bøgaset, Natten, Timmermannsstølen, Nystølen, Kuluset og Båttstjernlie.

Oversikt over hustyper som er registrert på de ulike støslagene:

	Hustyper (opprinnelig funksjon)					Sum
	Stølsbu	Fjøs	Løe	Hytte	Andre bygg	
Saupeset	28	32	26	10	4	100
Skålsrudstølen	8	13	7	1	2	31
Bøgaset	8	14	6	0	3	31
Fekjan og Lislest	16	13	7	2	10	48
Natten- Båttstjernslie m.m.	8	9	5	3	3	28
Sum	68	81	51	16	22	238

Objekter med høy og middelsverneverdi på de støslagene som er registrert:

VERNEVERDIGE OBJEKTER		Funksjon (opprinnelig)				
	Objekter	Stølsbu	Fjøs	Løer	Hytte	Andre bygg
Svært høy verneverdi	0	0	0	0	0	0
Høy verneverdi	81	18	34	22	1	6
Middels verneverdi	82	22	26	14	12	8
Sum	163	40	60	36	13	14

3.5.1 Seterbua

Den tradisjonelle seterbua er et en-etasjes hus i tømmer med to eller tre rom.

Eksempler på vanlige planløsninger:

- Toromsplan (bu og mjølkebu)
- Treromsplan (skjul, bu og mjølkebu)
- Varianter av treromsplan
- Variant av hallingstue (minste del delt i to)
- Variant av hallingstue (to like store rom)

Mange seterbuer er panelt og ombygd til hytter og har mistet noe av det tradisjonelle preget.

Bildet viser ei seterbu på Skålsrudstølen på Espeset nordre gnr. 54/31.

3-3 Seterbu Skålsrudstølen gnr. 54/31

3.5.2 Fjøs og løe

Fjøset på stølen var gjerne et frittstående hus i tømmer og det lå nær seterbua. Et karakteristisk trekk er gluggen i den ene tverrveggen, til å måke ut møkka.

Bildet viser et fjøs på Meaasvollen gnr. 55/21 på Saupeset. Fjøset har fått nytt tretak og gråsteinsmuren er restaurert.

3-4 Fjøs Meaasvollen gnr. 55/21

Løa er også et frittstående hus, vanligvis i tømmer. Den ligger på setervollen, gjerne i nedkant av vollen der det er bratt.

Bildet viser ei løe på Skålsrudstølen gnr. 76/35 med dobbel låvedør på langveggen.

-

3-5 Løe Skålsrudstølen gnr. 76/35

4 Utvalgte kulturminner

Automatisk freda kulturminner

Staveloftet på Hallingdal museum er automatisk freda. Nes gamle kirkested (Stavkirketomta) er også automatisk freda.

I tillegg kommer arkeologiske kulturminner som er omtalt i egen fagrapport.

Vedtaksfreda kulturminner

I Nesbyen kommune er følgende kulturminneobjekter omfattet av vedtaksfredning:

- Garnås gnr. 47/118 – stabbur fra 1752
- Nesbyen jernbanestasjon gnr. 4000/6, fra 1908– 4 bygninger

Begge områdene ligger i sone for båndlegging etter lov om kulturminnevern i kommuneplanens arealdel, vedtatt 20.06.2018. Se nærmere omtale under pkt. 6 Verdifulle kulturmiljøer.

Thoenstua på Hallingdal Museum er også vedtaksfreda.

Bygninger med svært høy verneverdi

Ut over de objektene som er fredet, er det 20 bygninger i kommunen som er vurdert til å ha svært høy verneverdi. (Bygningene på Hallingdal museum er ikke verdivurdert og tatt med i denne rapporten).

Offentlige bygg med svært høy verneverdi:

Kontorbygget (til venstre) og hovedbygningen (til høyre) i Sørenskrivergården ble bygd i 1827 i klassisistisk stil/louis-seize stil. Kontorbygningen brant ned og ble bygd opp igjen allerede i 1830. Fra denne tida var dette bolig og arbeidssted for sørenskriveren. Hovedhuset ble bygd om i 1877 til et empirelignende hus med

4-1 Sørenskrivergården

innslag av sveitserstil, slik det framstår i dag. Eiendommen eies nå av kommunen.

Buskerud amtskommune kjøpte Mortenslykkja i 1861 og det ble da bygget distriktfengsel for Hallingdal med rettslokale og lensmannsbolig. Fengselet ble lagt ned i 1950-åra. Bygningen er sammensatt av to deler. Nærmest Alfarvegen er det en lang halvannenetasjes tømmerbygning som har inneholdt rettslokale og leilighet. På baksida er det en cellefløy i to fulle etasjer. Bygningen står i tilnærmet original stand. Bygget eies av kommunen og brukes i dag til ungdomsklubb.

4-2 Mortensløkken gnr. 75/6

Nes kirke er omtalt under pkt. 5.1.1.

Bygninger i privat eie med svært høy verneverdi:

Nystuen

Våningshuset i Nystuen (Nystugu) gnr. 75/3 ble bygd i 1867 i sveiterstil da landhandler Otto Knoph Rømcke kjøpte eiendommen. Han eide allerede Bjerringgården.

Dette var et hus for de kondisjonert i bygda, men også våningshus på et gårdsbruk og ligger i et tunmiljø med låve, fjøs, drengestue og stabbur.

Huset er godt vedlikeholdt og framstår i tilnærmet original stand. Det brukes som privatbolig. Se også pkt. 5.1.5.

4-3 Nystuen gnr. 75/3

Bruvollen nordre

Hovedbygningen på Bruvollen nordre gnr. 52/14 ble bygd i 1896 i sveitserstil. Jacob Gerhard Meidell (1863-1903), som i 1900 var landhandler, bokhandler og gårdbruker, sto for byggingen. Arkitekt Bjerke fra Kristiania tegnet huset. Huset er en del av tunet på eiendommen og ligger tilbaketrukket fra Alfarvegen, med stakitt og flere store lauvtrær langs veien og opparbeidet tun/hage. Våningshuset er en særpreget sveitserstilsbygning med skifertak, med spiss takvinkel og store vinduer. Jacob Meidel brukte bygningen til selskapelighet, og ikke som bolig. Se også pkt. 5.3.1.

4-4 Bruvollen nordre gnr. 52/14

Hildheim

Den gamle stua på eiendommen Låstugu ble rundt 1905 ombygd i dragestil for treskjæreren Berdines Kaland. Trolig sto den opprinnelig nede ved veien og ble flytta til nåværende plass på Hildheim gnr. 70/20.

Det er en halvannen etasjes tømmerbygning kledd med liggende panel med jugendvinduer og skifertak. Huset står på en høy mur av naturstein. Se også pkt. 5.3.5.

4-5 Hildheim gnr. 70/20

Bjerringgården

Bjerringgården gnr. 76/64 har fasade mot Møllevegen. Bolighuset er en stor toetasjes panelt tømmerbygning med skifertekt halvvalmet tak. Bygningen kan være fra midt på 1700-tallet med et utbygg mot vegen i samme stil fra 1927.

Huset ble kjøpt av forretningsmannen Otto K. Rømcke tidlig på 1800-tallet. I 1835 åpnet han landhandel og drev også brennevinshandel. Fra 1927 drev fotograf L.K. Ødegård fotoforretning i tilbygget i mange år. Telefonsentralen lå også her lenge. Bygget har en interessant bygnings- og kulturhistorie, samt høy alder og sjeldenhet.

4-6 Bjerringgården gnr. 76/64

Haversgaards Tongaard

Dette er det opprinnelige våningshuset i Haversgaards Tongaard gnr. 73/1. På 1800-tallet var det bolig for en farger. Fargeriet lå ved siden av bygningen ut mot Rukkedøla, men er revet. Fargeriet ble drevet til begynnelsen av 1900-tallet. Huset er laftet med et tilbygg mot øst. Tømmeret i tilbygget (til høyre på bildet) kommer fra stavkirken som ble revet i 1864. Påbygget er en ving av stavkirken.

4-7 Haversgaards Tongaard gnr. 73/1

Iverstuen

På Iverstuen nedre gnr. 79/13 i Stasjonsvegen ligger et lite enetasjes stabbur med ovallaft. Bygget er trolig fra 1600-tallet.

4-8 Iverstuen nedre gnr. 79/13

Hagaled

Det eldste stabburet i Hagaled gnr. 81/1 er fra 1617.

Stabburet ligger i et firkanttun med to andre stabbur, hovedhus, eldhus og driftsbygning. Eiendommen drives som gjestegård.

4-9 Hagaled gnr. 81/1

Jørgenmoen

Tunet i Jørgenmoen gnr. Gnr. 71/17 ble anlagt i 1726. Da ble det største stabburet trolig bygd. 1798 er skåret inn i veggen. Stabburet kan ha blitt ombygd da.

Det lille stabburet ble flyttet hit samtidig og er betydelig eldre. Novene har en oval fasong, noe som tyder på høy alder. Stabburet kan være 2. etasje av et to-etasjes stabbur.

4-10 Jørgenmoen gnr. 71/17

Garnås nordre

Hovedhuset på Garnås nordre gnr. 47/3 ble bygd i 1910 av eieren landbruksdirektør Gudbrand Tandberg (1851-1929), etter tegninger av arkitekt Stein – en «villa i hallingstugustil». Treskjærerarbeidene er utført av Kaland (se Hildheim). I følge Nu, nr. 6 1912 er huset «nu bleven aldeles storartet vakkert».

I følge SEFRAK-registreringen kan dette være en tilbygd hallingstue.

4-11 Garnås nordre gnr. 47/3

Stabburet på Garnås nordre gnr. 47/3 skal være bygd i 1752. Bygget har to etasjer, med utkraging og innebygde svaler på langsidene. Svalene i fronter en vakkert utskåret. Det er fine smijernsbeslag på døra i 1. etasje.

4-12 Garnås nordre gnr. 47/3. Stabbur og dør med smijernsbeslag

Garnaas

Dette vedtaksfreda stabburet ligger på Garnaas gnr. 47/118. Det er godt vedlikeholdt og har fine utskjæringer i fronten. Stabburet er fra 1752.

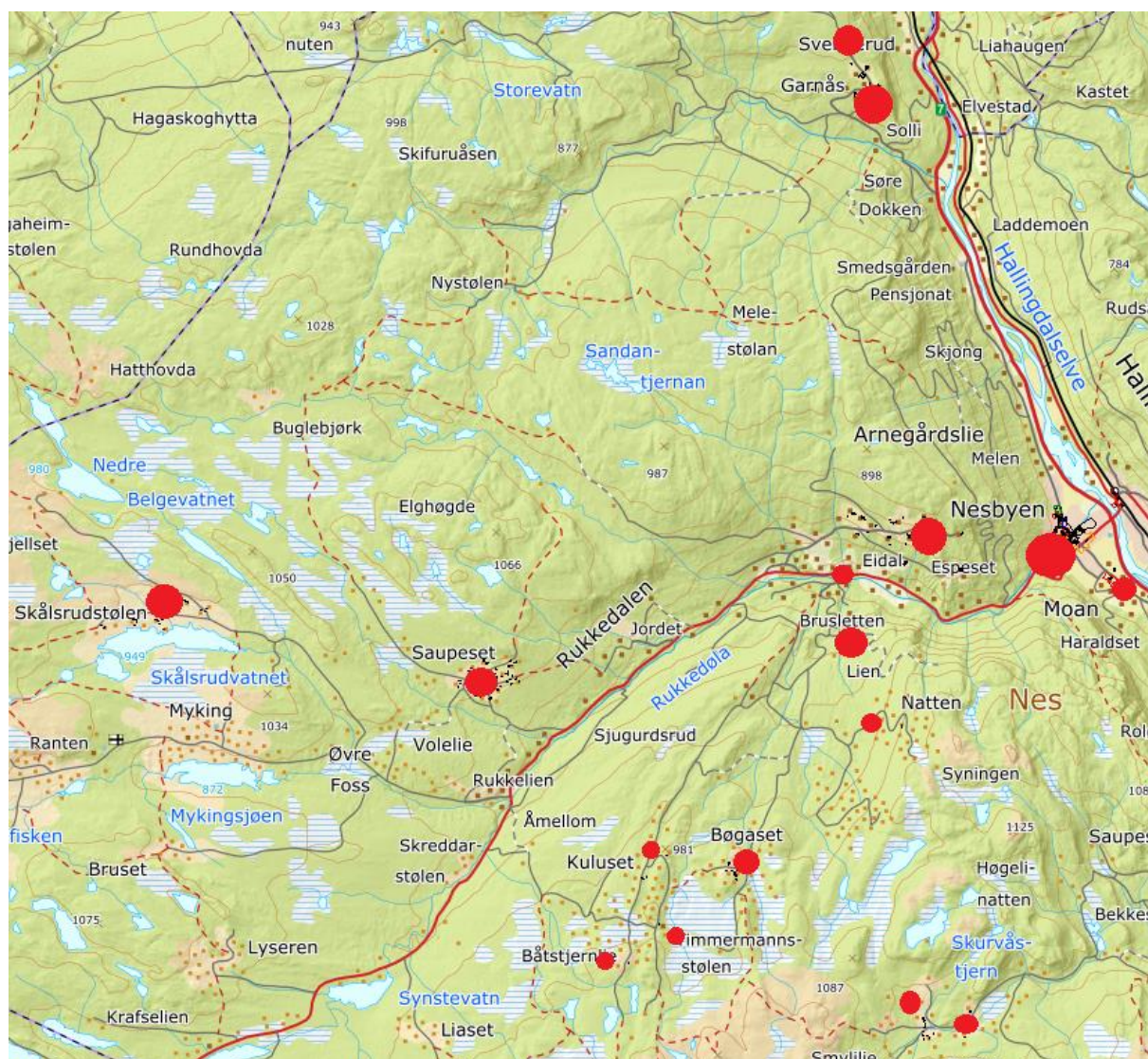
4-13 Garnaas gnr. 47/118

5 Verdifulle kulturmiljøer

Det er definert og verdivurdert 39 kulturmiljøer i denne planen. Disse dekker et bredt spekter av hustyper og byggeperioder og inneholder verneverdige bygninger og andre elementer som til sammen danner verdifulle kulturmiljøer. 5 områder har fått svært høy verneverdi og 24 områder har høy verneverdi. De områdene av kommunen som ikke er tatt med i denne oversikten, er ikke registret og verdivurdert i dette planarbeidet.

Område	Kulturmiljøer/delmiljøer	Verneverdi
Nesbyen sentrum	Kirken	Svært høy
	Olaåkeren	Middels
	Arnegård	Høy
	Hallingdal museum	Svært høy
	Gamle Nes- Møllevegen	Svært høy
Nesbyen øst	Gamle Nes - Alfarvegen	Høy
	Nesbyen stasjon	Svært høy
	Elverhøy	Høy
Nesbyen nord	Østby	Høy
	Bruvollen	Høy
	Mortensløkken	Svært høy
	Hovtun/Sollys	Høy
	Lunden	Middels
	Hildheim/Sjåheim søndre	Høy
	Sjåheim	Middels
	Wøllo	Middels
	Høva	Høy
	Skogly	Svært høy
	Hallingdal fylkesskule	Middels
	Nesbyen sør	Høy
Garnås	Garnåsgrenda	Høy
	Holtegårdsbråten	Middels
Espeseth	Meaas og Renslebråten	Høy
	Rolfshus	Middels
	Træo	Middels
	Ødegården	Høy
	Renslo	Høy
Lien	Lien	Høy
Haugen	Haugen	Middels
Saupeset	Slettevollen	Høy
	Mogutu og Bakkerudgutu	Høy
	Fossegutut	Høy
	Stupa	Høy
Nesfjellet	Kuluset	Høy
	Timmermannstølen	Høy
	Båttstjernlie	Høy
	Natten	Middels
	Bøgaset	Høy
Fekjan og Lislest	Sidselhaugen	Høy

Oversiktskart som viser verdifulle kulturmiljøer i kommunen:

5.1 Nesbyen sentrum

Gamle Nes er et prioritert kulturmiljø i regional plan for kulturminner og kulturmiljøer:

Gamle Nes er den eldste delen av Nesbyen. Kulturmiljøet omfatter tettstedet som vokste fram fordi Nesbyen var administrasjonssentrum og bosted for embetsmenn i hele Hallingdal. Nes er trolig det best bevarte administrasjonssenteret i fylket utenfor byene. Gamle Nes er et helhetlig kulturmiljø med mange verneverdige bygninger av ulik type, tilknyttet Nesbyens spesielle historie. Den opprinnelige eiendoms- og vegstrukturen i området er også godt bevart. Tettstedet er omkranset av et jordbrukslandskap, som tilhører gårdsbrukene i Gamle Nes. Her er det også rester etter tidlig industri langs Rukkedøla.

Kulturmiljøet foreslått i regional plan omfatter de sentrale delene av tettstedet Nesbyen og jordbruksområdet sør for sentrum.

5-1 En del av den gamle trehusbebyggelse i Nesbyen sentrum.

Utdrag fra regional plan for kulturminner:

Nesbyen som administrasjonssentrum og handlested:

Etter svartedauden ble kirken i Nes hovedkirke, mens Gol og Hemsedal ble anneks under Nes. Dette var et resultat av at folketallet i Hallingdal sank drastisk. I 1587 hadde Nes prestegjeld egen lensmann, mens det tidligere var en lensmann i hele Hallingdal. På 1600-tallet ble det holdt ting både i Hemsedal, Gol, Nes og Flå, men etter 1700 måtte folk fra de andre bygdene møte på ting på Nes. Inntil ca. 1650 ble det holdt ting i stua på Devegge, seinere skiftet tingstedet mellom Tollefsgård, Havarsgård, Grimsgård og Olsgård. Fra begynnelsen av 1800-tallet ble Bruvollen fast tingsted.

Tingstugu fra begynnelsen av 1700-tallet finnes fortsatt, men i svært ombygd stand. Den ble også brukt som kirkestue og seinere skole.

Sorenskriveren i Hallingdal fikk fast sete på Olsgård i Nes i 1825. Gården er siden kalt Skrivargarden. Både hovedbygningen fra 1810, kontorbygningen fra 1830 og flere uthus er bevart.

Da det første herredsstyre ble valgt i Nes i 1837, var det seks embetsmenn som bodde i Nes, men ingen av disse ble valgt.

Den første landhandelen i Hallingdal ble åpnet i 1828. Den lå på Bruvollen, og ble drevet av Johan Peter Thams, sønnen til fogden. Her var det blant annet salg av brennevin, noe som ga gode inntekter. På Bruvollen var det kro på slutten av 1700-tallet. Otto Knoph Rømcke åpnet landhandel i Bjerringgården i 1835.

På Nesmoen, noe sør for sentrum, var det ekserserplass under Den store nordiske krig 1700-1720. Smedsgården, som ligger noen kilometer nord for sentrum, ble i 1791 utlagt til sjefsgård for Ytre Hallingdals kompani.

På Mortensløkka litt nord for sentrum ble det bygd distriktsfengsel for Hallingdal i 1863. Både hovedbygningen og cellefløyen er godt bevart.

Industri :

Rukkedøla var veldig verdifull som ressurs i Nes i eldre tid. Langs elva var det møller, stamper, fargerier, vannverk og det ble drevet tømmerfløting. Vi ser fortsatt rester etter alle disse innretningene. Det finnes detaljerte kart over rettigheter som gårdene i Gamle Nes hadde, og gamle tegninger og malerier viser industri ved Rukkedalsfossen.

Skriftlige kilder fra 1600-tallet forteller at Havaska, Devegge og Grimsgård hadde kvern her. I 1792 var det åtte kverner ved fossen. Det meste lå på sørsida av elva, men Høva hadde sag på nordsida. Her var det også ei beinmølle og to vadmelsstamper. Dammer og trerenner som førte vann til kvernene fantes også. Det ble dessuten bygd et badehus med dusj. Rømcke bygde også ei sag, den sto omtrent der parkeringsplassen til museet er i dag.

Gårder som Grimsgård, Jørgenmoen, Arnegard, Havasga, Kvarteig, Deveggerødningen, Prestegarden og Raskestuen hadde virksomhet i Rukkedøla, og fossen var strengt regulert. I tillegg preget tømmerfløtinga fossen. Det ble bygd murer som skulle lede tømmeret utenom de verste juva.

Figur 5-1 Kart over Gamle Nes (Regional plan for kulturminner i Buskerud, verneverdige kulturmiljøer)

5.1.1 Nes kirke

Alfarvegen, Nesbyen sentrum

Kirkegård med trekirke fra 1860 og kapell fra 1954.

Verdivurdering: Svært høy verneverdi

Kirke og kirkegård er sentralt plassert i Nesbyen sentrum på et lite høydedrag. Kirken er et signalbygg i kommunen og er tilnærmet uforandret etter at den ble bygd. Kirkegården er omkranset av solide steinmurer. Store bjørketrær preger området. Kulturmiljøet har høy kulturhistorisk og arkitektonisk verdi.

Kulturmiljø:

Kirken ble bygget i tre i nygotisk stil og oppført i perioden 1859-1862. Kirken har korsplan og 900 sitteplasser. Arkitekt er Georg Andreas Bull. Kapellet har korsplan og er oppført 1953-54. Den er laget som en etterligning av den lokale stavkirken som ble revet 100 år tidligere. Arkitekt er Anfinn Rustberggard og treskjæring utført av Ole Isakbråten.

Område: Kulturmiljøet omfatter kirke, gravkapell og uthus, parkeringsplasser, kirkegård med gravplasser og beplantning. Området ligger i Nesbyen sentrum på en markert høyde, omkranset av boliger i øst, sør og vest og forretningsbebyggelse i nord.

5-2 Nes kirke

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159654990	0616-001-330	Nes kirke	76	31	Kirke	1862	Svært høy
159655008	0616-001-331	Nes kapell	76	31	Kapell	1954	Høy

5.1.2 Olaåkeren

Alfarvegen 110, Nesbyen sentrum

Et lite tun med stue, eldhus og stabbur.

Verdivurdering **Middels verneverdi**

Stue og eldhus er restaurert i seiner tid. Dette reduserer autentisiteten. Rett nord for kulturmiljøet ligger et større forretningbygg som gir området en noe lavere miljøverdi. Bygningene er godt vedlikehold, er lett synlig fra Alfarvegen og utgjør et positivt element i Nesbyen sentrum.

Kulturmiljø:

Hallingstua ble flytta hit ca. 1912 og er trolig fra ca. 1860-tallet. Hovedhuset er ei hallingstue i rødmalt tømmer med veranda i sveitserstil. Eldhuset er delvis i tømmer og delvis i reisverk. Begge bygningene er restaurert etter 2010 med bl.a nytt tretak, vinduer og grunnmur. Det er også et lite stabbur i reisverk i tunet.

Område: Kulturmiljøet omfatter eiendommen Olaåkeren gnr. 74/8 5-3 Olaåkeren gnr. 74/8 og ligger i Nesbyen sentrum med Alfarvegen i vest, forretningsbygg i nord og boliger i sør og øst.

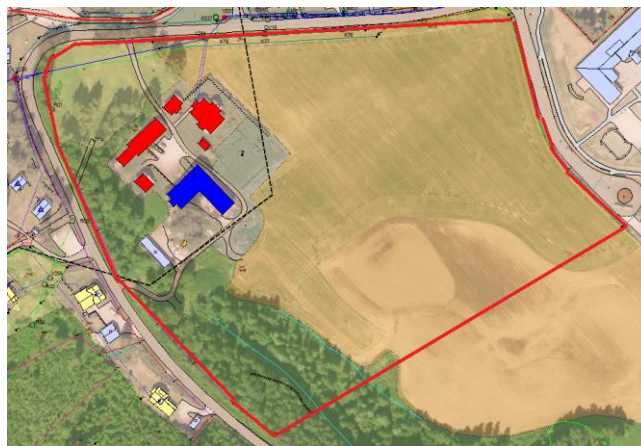
Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159655067	0616-001-104	Olaåkeren	74	8	Eldhus	1860-tallet	Middels
159655059	0616-001-105	Olaåkeren	74	8	Stue	1860-tallet	Middels
159655075	0616-001-103	Olaåkeren	74	8	Stabbur	1900-tallet	Middels

5.1.3 Arnegård øvre

Rukkedalsvegen, Nesbyen sentrum

Et større gårdsbruk, 1700-1900-tallet

Verdivurdering: Høy verneverdi

Kulturmiljøet består av et firkanttun med store bygninger, våningshus, uthus, stabbur og driftsbygning, opparbeidet hage og dyrket mark mot øst. Tunet består av mange bygninger med høy verneverdi. Unntaket er driftsbygningen som er modernisert i seinere tid, men i en stil som harmonerer godt med bygningene for øvrig.

Bernhard Tandberg (1856-19163) var bonde i Arnegård, ordfører og stortingsrepresentant. Han ga bort området der Hallingdal museum nå ligger. Kulturmiljøet har bl.a. derfor også kulturhistorisk verdi lokalt.

Kulturmiljø:

Våningshuset er opphavelig en tømmerbygning som er bygd om flere ganger og er i dag panelt. De eldste delene er fra tida mellom 1741 og 1767. Bygningen ble tømret på i 1858-1859 til 1 1/2 etasje, seinere kledd og modernisert flere ganger. Stilen i dag er fra 1920-tallet. En store søyleveranda understreker den nyklassisistiske stilen.

Tømra kårbygning er opphavelig ei eldre stue, brukt som drengestue. Den ble i 1905 tømra på til halvannen etasje.

Driftsbygning og redskapshus er fra ca. 1900.

Driftbygningen ble restaurert og delvis nybygd i samme stil på begynnelse av 2000-tallet. Den mistet da mye av sin verneverdi, men utgjør likevel et viktig element i tunet.

Et stort toetasjes dobbelt stabbur, har blitt påbygd med en etasje og flyttet innad i tunet.

Bygningene i Arnegård utgjør et helhetlig firkanttun med våningshus, kårbolig, driftsbygning, stabbur og uthus. Dokkestua, bygd i 1906, er et sjeldent innslag i tunet. Bygningene er store og staselige sammenlignet med andre gårdstun i området. Et åpent jordbrukslandskap i øst og sør er viktig for at tunet skal komme til sin rett.

Område: Kulturmiljøet ligger nær Nesbyen sentrum med Rukkedalsvegen i nord og vest og dyrka mark i øst og sør. Det omfatter tunet og deler av den dyrka marka til Arnegård øvre gnr. 71/1. Terrenget er ganske flatt, men stiger mot vest. Bjørkeskog/trær i vest og nord.

5-4 Arnegård gnr. 71/1, stabbur i forgrunnen

5-5 Arnegård gnr. 71/1 Dokkestue i forgrunnen

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

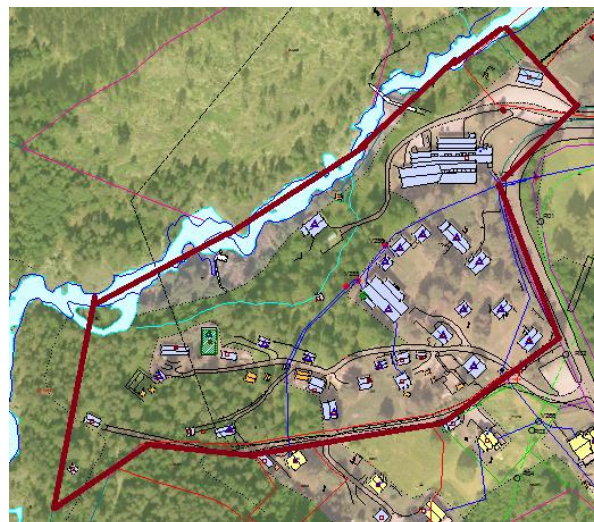
Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159653862	0616-001-088	Arnegård Øvre	71	1	Dokkehus	1906	Svært høy
159653803	0616-001-084	Arnegård Øvre	71	1	Kårbolig	1800-tallet	Høy
159653846	0616-001-085	Arnegård Øvre	71	1	Redskapsskjul	1905	Høy
159653854	0616-001-086	Arnegård Øvre	71	1	Stabbur	1800-tallet	Høy
159653811	0616-001-083	Arnegård Øvre	71	1	Våningshus	1740/1920	Høy
159653838	0616-001-087	Arnegård Øvre	71	1	Driftsbygning	1900/2000	Lav

5.1.4 Hallingdal museum

Møllevegen 18, Nesbyen sentrum

Stiftelsen Hallingdal museum gnr. 71/46

Museumsområde med freda og verneverdige hus

Verdivurdering: Svært høy verneverdi

Museet ble grunnlagt av landbruksdirektør Gudbrand Tandberg i 1899 og er blant de eldste friluftsmuseene i Norge. Bygningene speiler hovedsakelig bondesamfunnet i Hallingdal på 1700- og 1800-tallet.

Kulturmiljø: Museumsområdet har 30 gamle hus fra Hallingdal, de fleste i tømmer. Bygningene er beskrevet på Hallingdal Museums sin hjemmeside. Området grenser til Rukkedøla i nord, der en finner spor etter gammel industrivirksomhet. Her går også Gude-stien, der maleren Hans Gude fant mange kjente motiver.

Område: Museumsområdet ligger vest for Nesbyen sentrum med Rukkedalsvegen og Arnegård i øst, Rukkedøla i nord, skog i vest og et mindre boligområde i sør. Skrånende terreng, delvis skogbevokst.

5-6 Staveloftet på Hallingdal museum

Staveloftet fra Ål ble bygd rundt 1340 er i dag et av landets best bevart ikke-kirkelige trehus fra middelalderen.

5.1.5 Gamle Nes – Møllevegen

Møllevegen, Nesbyen sentrum

**Gårdstun, eldre boliger og offentlige eiendommer
som prestegården og sorenskrivergården**

Verdivurdering: Svært høy verneverdi

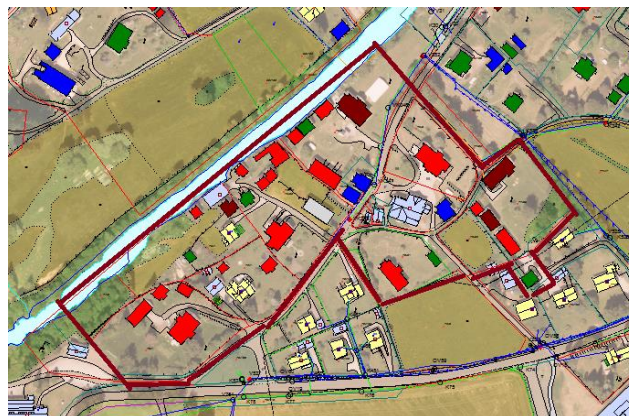
Kulturmiljøet utgjøre den mest sentrale delen av den eldste delen av Nesbyen, med mange bygninger som har høy og svært høy verneverdi. Bygninger med svært høy verneverdi er omtalt i pkt. 6.

Kulturmiljø:

Området er flatt og gangske tettbygd. Området har preg av landsby, der gårdsbebyggelse i hovedsak ligger samlet, med jordbruksarealer utenfor. Det gamle vegsystemet er også langt på veg intakt.

Nes prestegård er et tun med hovedhus, hallingstue, stabbur og uthus. Det er opparbeidet hage med store bjørketrær, steingard og stakittgjerde rundt. Hovedhuset i sveitserstil og hallingstua ble tatt bruk i 1895.

Menighetshuset med stavkirketomta ligger sentralt i gamle Nes. Her sto en stavkirke fram til 1864, da den ble revet. Stavkirken ble trolig bygd på siste halvdel av 1200-tallet etter at en tidligere kirke på samme sted brant. Kirken ble ombygd og utvidet flere ganger. Markeringssteiner viser hvor kirken sto. Deler av stavkirken finnes fortsatt på gårder i Nesbyen og på Hallingdal museum. Menighetshuset ble bygd i 1927.

5-7 Nes prestegård gnr. 70/1, hovedhuset.

5-8 Menighetshuset gnr. 70/31

Hallingstua på Onsgård gnr. 72/1 er fra tidlig 1700-tall. Huset ble ombygd på slutten av 1800-tallet bl.a. med en liten veranda i sveitserstil. På samme eiendom ligger også et lite stabbur fra 1700-tallet.

5-9 Onsgård gnr. 72/1

Bildet viser tunet i Tollefsgaard søndre gnr. 74/1 sett fra Rukkedøla. Dette er et helhetlig tun med mange gamle bygninger der det fortsatt er landbruksdrift med husdyr. Våningshuset er fra 1885, men har vært ombygd og påbygd flere ganger siden. Hallingstua er fra 1843.

5-10 Tollefsgaard søndre

Arkeologisk utgravinger i tunet (på Havasgard, i dele mot Tollefsgard) viser at det har vært aktivitet her fra vikingtida og tidlig middelalder og trolig enda tidligere. Se også pkt. 5 og arkeologisk fagrapport.

Tunet i Nystuen gnr. 75/3 ligger også tett inntil Rukkedøla med hovedhuset til venstre (se pkt. 5). Midt i bildet ligger bryggerhuset. I 1923 melder «Nu» at Sissel (Tandberg) hadde bygd «et makalaust fint Bryggerhus efter Arkitekt Steins Tegning». Lengst til høyre ligger et stort stabbur i tre etasjer. Stabburet er trolig brukt av kjøpmann Rømcke som lagerbygg for butikken i Bjerringgården. Det er utvendig «heis» opp til 3. etasje. Se også pkt. 4.

5-11 Nystuen gnr. 75/3

På Devegge nordre gnr. 76/3 var det opprinnelig skysstasjon og poståpneri og seinere Øyes hotell. Hovedhuset er et særpreget hus i sveitserstil med innslag av nyklassisistisk stil. Huset er ombygd og påbygd flere ganger og er nå privatbolig.

5-12 Devegge nordre gnr. 76/3

Sorenskrivergården er et godt bevart eksempel på embetsmannsgård, se beskrivelse under pkt. 4.

Tingstugutomtene gnr. 78/6 og Nilsestuen gnr. 76/75 er to boligeiendommer som ligger tett inntil Møllevegen med uthus på motsatt side av veien. Tingstugu kan være et av de eldste husene i Nesbyen, fra ca. 1660. Som navnet sier har det vært bygdeting her, seinere skole, kafe og garveri og nå bolighus. Tømmerhuset er panelt og modernisert og har få ytre spor av det opprinnelige huset.

Nilsestuen er et hus fra 1730-åra som er påbygd og ombygd, med få spor av det opprinnelige huset.

Både Nilsestuen og Tingstugu utgjør en miljøverdi i gateløpet i Møllevegen.

Område: Kulturmiljøet omfatter Nes prestegård gnr. 70/1, Onsgaard gnr. 72/1, Haversgaards Tongaard gnr. 73/1, Toengaard gnr. 76/33, Tollefsgaard nordre og søndre gnr. 74/1 og 2, Menighetshus (stavkirketomta) gnr. 70/31, Deveggetangården gnr. 76/55, Nilsestuen gnr. 76/75, Tingstutomtene gnr. 78/6, Nystuen gnr. 75/3, Devegge nordre gnr. 76/3, Sorenskrivergården gnr. 77/95 og del av gnr. 77/200.

Området avgrenses i nord av Rukkedøla, i sør av Rukkedalsvegen, mindre boligområder og jordbruksareal og i øst av boliger i kulturmiljøet Gamle Nes Alfarvegen.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

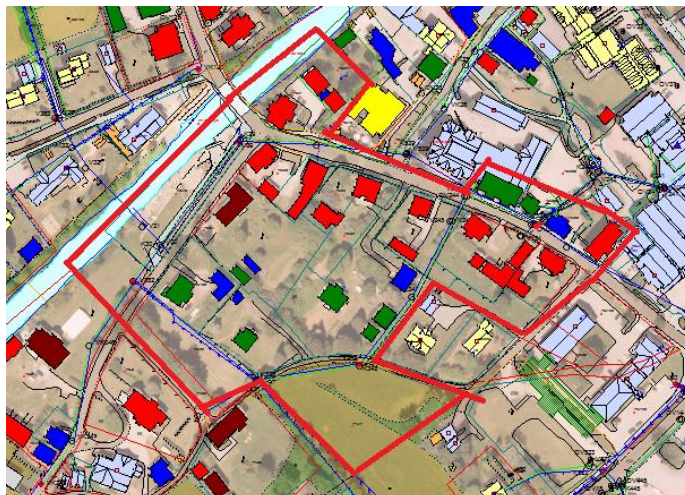
Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159653900	0616-001-107	Nes prestegård	70	1	Forpakterbolig	1876	Høy
159653943	0616-001-108	Nes prestegård	70	1	stabbur	1700_tallet	Høy
159653935		Nes prestegård	70	1	Uthus	1916	Høy
159653927	0616-001-106	Nes prestegård	70	1	Våningshus	1895	Høy
159654486	0616-001-334	Menighetshus, gravlund	70	31	Menighetshus	1927	Høy
159654478		Menighetshus, gravlund	70	31	Uthus	1927	Middels
159654001	0616-001-314	Onsgård	72	1	Stabbur	1700-tallet	Høy
159654028	0616-001-313	Onsgård	72	1	Stue	1700-tallet	Høy
159654397	0616-001-070	Haversgaards Tongaard	73	1	Stabbur	1800-tallet	Høy
159654311	0616-001-071	Haversgaards Tongaard	73	1	Hønsehus	Ca. 1865	Middels
159654303	0616-001-069	Haversgaards Tongaard	73	1	Bolighus	1700-tallet	Svært høy
159654389	0616-001-067	Tollefsgaard, søndre	74	1	Eldhus	Ca. 1900	Høy
159654354	0616-001-064	Tollefsgaard, søndre	74	1	Skåle(vedskjul)	1800-tallet	Høy
159654370	0616-001-065	Tollefsgaard, søndre	74	1	Stabbur	1866	Høy
159654362	0616-001-063	Tollefsgaard, søndre	74	1	Vognskjul	Ca. 1875	Høy
7917813	0616-001-062	Tollefsgaard, søndre	74	1	Våningshus	Ca. 1885	Høy
159654338	0616-001-066	Tollefsgaard, søndre	74	1	Stue (gamlestugu)	1843	Middels
159654435	0616-001-077	Nystuen	75	3	Driftsbygning	Ca. 1880	Høy
159646181	0616-001-073	Nystuen	75	3	Eldhus	1923	Høy
159654419	0616-001-75	Nystuen	75	3	Stabbur	1800-tallet	Høy
159654427	0616-001-074	Nystuen	75	3	Skåle	1800-tallet	Middels
159646203	0616-001-072	Nystuen	75	3	Våningshus	1867	Svært høy
159654230	0616-001-044	Devegge nordre	76	3	Bolighus	Ca. 1890	Høy
7921594	0616-001-045	Deveggetangården	76	55	Kårstue	1800-tallet	Lav
159654443	0616-001-158	Nilsestuen	76	75	Bolighus	1700-tallet	Lav
159654184	0616-001-081	Sorenskrivergården	77	95	Eldhus/vognskjul	1829	Høy
159654192	0616-001-080	Sorenskrivergården	77	95	Stabbur	1856	Høy
159654206	0616-001-079	Sorenskrivergården	77	95	Kontorbygning	1830	Svært høy
159654214	0616-001-078	Sorenskrivergården	77	95	Våningshus	1877	Svært høy
159654273	0616-001-082	Sorenskrivergården, Olsgård	77	200	Fjøs/hønsehus	1800-tallet	Middels
159654451	0616-001-053	Tingstugutomtene	78	6	Bolighus	1700-tallet	Middels

5.1.6 Gamle Nes - Alfarvegen

Alfarvegen fra Tinghuset til Hajembrua og Møllevegen fra Hajembrua til Sorenskrivergården i Nesbyen sentrum.

Sentrumsbebyggelse med boligeiendommer og forretningsseiendommer.

Verdivurdering: Høy verneverdi

Kulturmiljøet består av mange bygninger med høy verneverdi, spesielt på sørsida langs Alfarvegen. Området har et åpent preg med bolighus, uthus og store hager i bakkant. Langs Møllevegen ligger Bjerringgården med svært høy verneverdi. Kulturmiljøet har også preg av forretningsdrift, både av eldre og nyere dato. Det utgjøre en sentral del av Gamle Nes med trehusbebyggelse fra 1700-1900-tallet.

Kulturmiljø:

Terrenget er flatt, med ganske store boligtomter sør for Alfarvegen, med spor etter tidligere tiders landbruksdrift, med uthus, fjøs og låver på noen av eiendommene. Nord for Alfarvegen er det en blanding av bolighus og forretningsbygg.

Devegge gnr. 76/42 avgrenser området mot sør. Bolighuset ligger tett inntil Alfarvegen med uthus trukket tilbake på tomte. Bygningene er fra 1890-tallet. Bolighuset har bevart sin opprinnelige form og størrelse, med nyere panel, vinduer og taktekke. Uthuset har høy grad av autentisitet.

Naboeiendommen i nord Grimsgård gnr. 78/33 er et tett firkanttun fra ca. 1890, med våningshus, sidebygning, uthus og stabbur. Alle fire bygningene har høy verneverdi, er gode eksempler på byggeskikken på slutten av 1800-tallet og står i tilnærmet original stand.

På motsatt side av Alfarvegen ligger Devegge gnr. 76/39. Her er bare bolighuset igjen av den gamle bebyggelsen. Det er en lang to etasjes paneltømmerbygning med sveitserstilpreg fra ca. 1880, opprinnelig landhandel. Fra 1898 til 1959 var det apotek her. Bygget har langt på vei et autentisk inntrykk og har stor miljøverdi som en «inngangsportal» til Gamle Nes.

Nord for dette bygget ligger Devegge nordre 76/38, et bolighus og forretning fra ca. 1880.

5-13 Devegge gnr. 76/42

5-14 Alfarvegen mot sør.

Dette er en halvannen etasjes tømmerbygning som har gjennomgått store forandringer i fasaden og får derved lav verneverdi.

Vest for Alfarvegen er neste eiendom Odinsgård gnr. 76/170. Bolighuset er fra 1926 i jugendstil og godt bevart, med et uthus fra samme tid lenger bak på tomten.

Tilbaketrukket fra Alfarvegen, med adkomst gjennom en allè, ligger Rosenlund gnr. 78/81, en stor boligeiendom med bolighus, uthus, drengestue og stabbur. Bygningene er fra 1920-tallet og delvis preget av forfall. Bolighuset er modernisert på 1950-tallet. Endringer og forfall reduserer verneverdien. Plasseringen gis også lavere verneverdi i forhold til bygningene langs Alfarvegen.

Bolighuset til Saxegård østre gnr. 76/66 ligger ut mot Alfarvegen, et toetasjes bygg i jugendstil med et stort uthus lenger bak. Bygningene har høy grad av autenticitet og er gode eksempler på sin tids byggeskikk

Rett nord for Saxegården ligger Grimstad gnr. 76/72. Dette er en toetasjes forretningsgård med bolig i andre etasje. Huset er i funksistil og står tilnærmet uendret og har høy verneverdi.

Bjerringgården er beskrevet nærmere i kap. 4.

5-15 Rosenlund gnr. 78/81

5-16 Grimstad gnr. 76/72

Område: Kulturmiljøet omfatter eiendommene Aker fra Devegge nordre gnr. 76/26, Nystuen del av gnr.

75/3, Saksetomtten gnr. 76/164, gnr. 76/139, Raskestuen gnr. 78/48, Bjerringgården øvre gnr. 76/64, Aanes gnr. 76/63, Grimstad gnr. 76/72, Saxegaard østre gnr. 76/66, Saxegaard vestre gnr. 78/82, Rosenlund gnr. 78/81, Odinsgård gnr. 76/170, Gartnerløkken del av gnr. 77/47, Grimsgård gnr. 78/33, Tunet gnr. 78/34, Devegge gnr. 76/42, Devegge gnr. 76/39, 40, Devegge gnr. 76/38, Grimsgårdshuset gnr. 78/323, Sentrumsgården del av gnr. 78/38, Helgesløkken gnr. 76/70 og gnr. 76/211. Området omfatter eiendommer på begge sider av Alfarvegen i Nesbyen sentrum, fra Tinghuset til Hajembrua. Mot nord-vest grenser området til Rukkedøla, i sør-vest mot Sorenskrivergården og i sør-øst mot Tinghuset/Embetsgarden.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

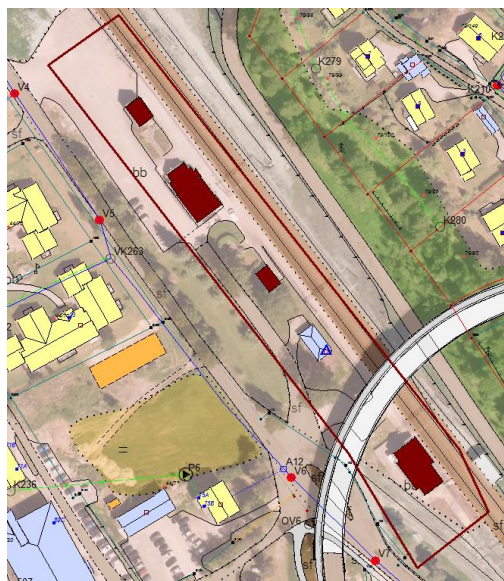
Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159646289		Saksetomten	76	139	Uthus	1948?	Lav
159646270		Saksetomten	76	139	Bolig	1948	Middels
159695441		Møllevegen 3B	76	164	Uthus	1956?	Lav
159646262		Møllevegen 3B	76	164	Bolig	1956	Middels
159646432	0616-001-043	Aanes	76	63	Bolig/forretning	1857	Høy
159646440		Aanes	76	63	Uthus	1936	Høy
159646424	0616-001-323	Grimstad	76	72	Bolig/forretning	1936	Høy
159646300		Bjerringgården øvre	76	64	Garasje/uthus	1920	Lav
159646297		Bjerringgården øvre	76	64	Garasje/uthus	1920	Lav
159646319	0616-001-052	Bjerringgården øvre	76	64	Bolig	1840	Svært høy
159646394	0616-001-316	Saxegaard østre	76	66	Bolig	Ca. 1920	Høy
159646408	0616-001-318	Saxegaard østre	76	66	Uthus	Ca. 1920	Høy
159646351	0616-001-322	Rosenlund	78	81	Uthus (fjøs)		Lav
159646327	0616-001-319	Rosenlund	78	81	Bolig	1922	Middels
159646343	0616-001-320	Rosenlund	78	81	Stabbur	1922?	Middels
159646335	0616-001-321	Rosenlund	78	81	Drengestue	1922?	Middels
159646386	0616-001-315	Odinsgård	76	170	Bolig	1925	Høy
159646378	0616-001-317	Odinsgård	76	170	Uthus	1926	Høy
159648028	0616-001-034	Tunet (Grimsgård)	78	33	Bolig	1890	Høy
159648036	0616-001-035	Tunet (Grimsgård)	78	33	Sidebygning	Ca. 1890	Høy
159648052	0616-001-037	Tunet (Grimsgård)	78	33	Stabbur	Ca. 1890	Høy
159648044	0616-001-036	Tunet (Grimsgård)	78	33	Uthus	Ca. 1890	Høy
159648109	0616-001-054	Devegge	76	38	Bolig/forretning	1878 ?	Lav
159648117	0616-001-038	Devegge	76	39	Bolig/forretning	1879	Høy
159648001	0616-001-049	Devegge	76	42	Uthus	1899	Høy
159647994	0616-001-050	Devegge	76	42	Bolig	1899	Høy
159648095	0616-001-042	Grimsgårdhuset	78	323	Forretning	1880-90?	Lav
159681092	0616-001-022	Sentrumsgården	78	38	Bolig/forretning	1887?	Lav
159646459	0616-001-017	Helgesløkken	76	7	Bolig/forretning	Ca. 1911	Høy
159646475	0616-001-014	Helgesløkken	76	211	Stabbur	1700-tallet	Høy
159646467	0616-001-015	Helgesløkken	76	211	Uthus	Ca. 1900	Høy
159646475		Helgesløkken	76	211	Garasje	Ca. 1950	Lav

5.2 Nesbyen øst

5.2.1 Nesbyen stasjon

Stasjonsvegen 74, Nesbyen sentrum (øst)

Jernbanestasjon

Verdivurdering: Svært høy verneverdi

Jernbanestasjonen fra 1908 med 4 bygninger i sveitserstil er vedtaksfredet. Alle bygningene er vurdert til å ha svært høy verneverdi.

Kulturmiljø:

Bergensbanen ble åpnet i 1909. Stasjonsbygningen ble oppført i 1904 etter tegninger av P. A. Due. Ål stasjon er lik, men speilvendt. Godshuset ble trolig bygd i 1913, også etter tegningene av P. A. Due. Tegningen er fra 1906. Samme type finnes på Gulsvik og Gol stasjon. Privet/vedbu er trolig bygd i 1904, etter tegninger fra 1903 av samme arkitekt. Denne typen privet finnes også på Sokna, Gulsvik og Gol stasjon, og har også vært på Ål stasjon. Ilgodshuset er antagelig fra 1907, oppført etter P. A. Dues tegninger.

Stasjonsbygningen har en toetasjes tilnærmet kvadratisk hovedkropp med valmtak, med et utbygg mot nord i en

etasje med saltak, i omtrent full bredde. Bygningen er rikt dekorert med detaljer i sveitserstil. Et mindre utbygg mot nord fra 1947 har samme stilpreg. Bygningen er oppført i reisverk og bindingsverk, kledd med liggende og stående staffpanel.

Godshuset er en høy enetasjes bygning i bindingsverk, i hovedsak kledd med liggende staffpanel. Ut mot perrongen er det en lasterampe under det store takutsikket. Taket er dekket med skifer. Det er høye vinduer med småruter.

5-17 Nesbyen stasjon, stasjonsbygningen

Ilgodshuset er en halvannenetasjes bygning, delvis i utmurt bindingsverk, delvis i bindingsverk, kledd med liggende staffpanel nede, stående oppe, med skiftertak og nyere empirevinduer.

Privetet er en liten enetasjes bygning i bindingsverk kledd med staffpanel, med skifertak.

Stasjonsmiljøet er noe skjemmet av vegbrua som passerer nord for godshuset, med framstår ellers som svært autentisk og godt vedlikeholdt. Hageanlegget, med store bjørker langs Rudvegen, busker, blomsterbed og plen er velholdt. De enkelte bygningene står alle i tilnærmet original stand. De er fredet.

5-18 Nesbyen stasjon, ilgodshuset

Område: Kulturmiljøet omfatter den sentrale delen av Nesbyen stasjon gnr. 4000/6, og ligger rett nord for kulturmiljø Elverhøy. Vegbrua over jernbanen passerer rett nord for godshuset.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159644782	0616-001-326	Nesbyen stasjon	4000	6	Ilgodshus	1907	Svært høy
159645703	0616-001-329	Nesbyen stasjon	4000	6	Pakkhus	1913	Svært høy
159644804	0616-001-327	Nesbyen stasjon	4000	6	Privet	1904	Svært høy
159644790	0616-001-328	Nesbyen stasjon	4000	6	Stasjonsbygg	1904	Svært høy

5.2.2 Elverhøy

Stasjonsvegen 67, Nesbyen sentrum (øst)

Bolig/forretning

Verdivurdering: Høy verneverdi

Hovedhuset framstår som tilnærmet autentisk, med en særpreget arkitektur som ikke er vanlig i kommune. Det har også en kulturhistorisk verdi. Bolighusets verneverdi kan begrunnes både med egenverdi og som en del av omgivelsene, som historisk sett også omfattet stasjonen og jernbanehotellet (Østenfor). Stabburet har høy egenverdi, men har med dagens plassering liten tilknytning til hovedhuset.

Kulturmiljø:

5-19 Elverhøy gnr. 44/22

Eiendommen gnr. 44/22 ble utskilt i 1924 og ble kjøpt av tannlege A. Kjørstad. Han bygde nytt hus som inneholdt bolig og tannlegekontor. Stabburet ble flyttet hit trolig rundt 1930 fra Sanden. Det står på Virkelyst gnr. 44/20. Nesbyen kommune eier hele området. Innenfor området ligger det en garasje av nyere dato.

Bolighuset er en toetasjes bygning i nyklassisistisk stil, med valmet tak og veranda på begge sider. Det står i tilnærmet original stand og har arkitektonisk verdi. Stabburet er i tømmer, i en etasje med sval. Det kan være bygd på 1700-tallet.

Område: Kulturmiljøet avgrenses av tidligere Østenfor hotell i sørøst, Hallingdalselva i sørvest, aldershjemmet (Elverhøy) i nordvest og Stasjonsvegen i nordøst. Det består av Elverhøy gnr. 44/22 og et stabbur på Virkelyst gnr. 44/20. Terrenget er flatt, men faller bratt mot Hallingdalselva i sørvest.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159644553		Elverhøy	44	22	Bolig	Ca. 1924	Høy
159681270	0616-001-274	Virkelyst	44	20	Stabbur	1700-tallet	Høy

5.2.3 Østby

Tøllemovegen 2, Nesbyen sentrum (øst)

Mindre gårdstun med våningshus og låve.

Verdivurdering: Høy verneverdi

Godt eksempel på lite gårdstun fra 1930-tallet. Våningshus i nyklassisistisk stil er tilnærmet uforandret. Driftsbygningen er en liten, tradisjonell enhetslåve.

Kulturmiljø :

Eiendommen ble fradelt fra Olsgård gnr. 77/1 i 1932. Banevokter Ole Svendsen (1880-1956) var første eier. Våningshuset er fra 1932 og er en toetasjes bygning kledd med faspanel med krysspøstvinduer, veranda i nyklassisistisk stil og valmtak tekt med skifer. Det står tilnærmet uendret. Driftsbygningen er en liten, tradisjonell enhetslåve. Med unntak av et tilbygg står den også uendret. Kulturmiljøet er et godt eksempel på et mindre gårdstun fra 1930-åra.

5-20 Østby gnr. 77/32

Område : Kulturmiljøet omfatter eiendommen Østby gnr. 77/32 som ligger mellom Stasjonsvegen og Tøllemovegen, omgitt av veg på tre kanter. I sørøst grenser eiendommen til nyere boliger.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159645657		Østby	77	32	Våningshus	1932	Høy
159645649		Østby	77	32	Driftsbygning	1930-tallet	Høy

5.3 Nesbyen nord

5.3.1 Bruvollen

Alfarvegen 148, Nesbyen sentrum

Gårdstun, landbruksbebyggelse, forretningsbygg

Verdivurdering Høy verneverdi

Tre delmiljøer, alle med høy verneverdi, med godt bevarte bygninger og tun/hager. Området har høy lokalhistorisk verdi.

Kulturmiljø:

Delmiljø Bruvollen

Delmiljøet består av fire eiendommer, Bruvolden gnr. 52/9, gnr. 52/92, gnr. 52/99 og gnr. 52/84. Fram til 1984 var dette en eiendom. Dette har vært en bebodd gård side middelalderen, nevnt i 1542. I 1829 overtok landhandler Johan Peder Thams (1800-1841) eiendommen og drev Hallingdals første landhandel her. Hallingdals første bokhandel ble startet her i 1897.

Tunet har en uvanlig form. Fravær av fjøs og låve gjør at det ikke oppleves som et tradisjonelt gårdstun. Delmiljøet får likevel høy verneverdi på grunn av eiendommens lange historie som handelssted og enkeltbygningenes verneverdi.

5-21 Bruvolden gnr. 52/9

Hovedbygningen med fasade mot Rukkedaløa er en nesten 20 m lang toetasjes paneltømmerbygning, bygd rundt 1770. Den har gjennomgått flere endringer siden da.

Stabbur og skjul ligger lenger øst på gnr. 52/99. Stabburet i tømmer over to etasjer kan være bygd rundt 1800. Et uvanlig stort vedskjul er også i upanelt tømmer.

Ut mot Alfarvegen ligger en halvannen etasjes forretningsgård i jugendstil fra 1926. Fasaden er endret og huset brukes i dag til bolig. Delmiljøet har **høy verneverdi**.

Delmiljø Bruvollen nordre

Rett nord for Bruvollen gnr. 52/9 ligger Bruvollen nordre gnr. 52/14. I 1896 ble det bygd en ny hovedbygning i sveitserstil her. (Se bilde under pkt. 2.3.1 Sjeldenhet). Byggherre var Jacob G. Meidell, som i 1900 var landhandler, bokhandler og gårdbruker. Arkitekt Bjerke fra Kristiania tegnet huset. Huset ble brukt til selskapeligheter og ikke til bolig de første årene.

Tunet ligger tilbaketrunket fra Alfarvegen, med stakitt, store trær og opparbeidet hage. Det er et ufullstendig firkanttun, åpent mot vegen i vest, med våningshus, bryggerhus, stabbur og driftsbygning. Delmiljøet har **høy verneverdi**.

5-22 Bruvollen gnr. 52/9. Eldre bilde

Delmiljø Steinmoen

Bak et gjerde og flere store trær ligger et trangt tun med hovedbygning, kårbygning, stabbur og driftsbygning. Hovedbygningen er et stor toetasjes panelt bygg, delvis oppført i tømmer, med skifertak og empirevinduer, i et formspråk fra 1920-1930-åra. Kårboligen er fra 1938 i samme stil som hovedbygget og er tilnærmet uendret. Delmiljøet har **høy verneverdi**.

5-23 Steinmoen gnr. 52/15

Hele kulturmiljøet viser gårdstun og gårdsbebyggelse som også har hatt andre funksjoner i perioden, noe som gjenspeiles i byggeskikken. Det har skjedd få endringer etter 1930. Godt bevarte bygg og hager/tun med mange store trær er viktige elementer i kulturmiljøet.

Område: Kulturmiljøet grenser til Rukkedøla i sør, Alfarvegen i vest, Steinmogutu i nord og dyrka mark og noen nyere bolighus i øst. Terrenget er flatt. Området omfatter eiendommene Bruvollen gnr. 52/9, Bruvollen nordre gnr. 52/14 og Steinmoen gnr. 52/15.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159646637	0616-001-009	Bruvollen	52	9	Bolig	1770?	Høy
159646653	0616-001-010	Bruvollen	52	99	Stabbur	Ca. 1800	Høy
159646688	0616-001-011	Bruvollen	52	99	Vedskjul	1800-tallet?	Høy
159646726		Bruvollen nordre	52	14	Driftsbygning	1928	Høy
159646742	0616-001-005	Bruvollen nordre	52	14	Stabbur	1700-tallet?	Høy
159646734		Bruvollen nordre	52	14	Eldhus	1900	Middels
159646718	0616-001-006	Bruvollen nordre	52	14	Våningshus	1896	Svært høy
159646777		Steinmoen	52	15	Bolig	1938	Høy
159646769		Steinmoen	52	15	Bolig	1901	Høy
159646629		Alfarvegen 144/146	52	84	Bolig/forretning	1926	Middels

5.3.2 Mortensløkken

Alfarvegen 166, Nesbyen sentrum

Tidligere fengsel

Verdivurdering: Svært høy verneverdi

Bygningen står i tilnærmet original stand. Den ble bygget i 1861 som distriktfengsel for Hallingdal med rettslokale og lensmannsbolig. Et sjeldent bygg, lokalt og regionalt, både arkitektonisk og i kulturhistorisk sammenheng.

Kulturmiljø:

Se under kap. 4.

Område: Kulturmiljøet består av den gamle fengselsbygningen med tilhørende tomt (gnr. 75/6). I vest grenser området til Alfarvegen, i nord og øst mot jordbruksareal og i sør mot kommunens brannstasjon.

Verneverdig bygning i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159646815	0616-001-333	Mortensløkken	75	6	Fengsel (oppr.)	1863	Svært høy

5.3.3 Hovtun/Sollys

Alfarvegen 141, 143, 145 og 147, Nesbyen sentrum

Ungdomslokale, hotell, bolig.

Verdivurdering **Høy verneverdi**

Tre delmiljøer med bygninger med høy og middels verneverdi, med kulturhistorisk betydning lokalt. Hele kulturmiljøet inneholder bygninger tilknyttet næring og kultur og skiller seg i byggemåte ut fra de fleste andre bygg i området, som er bolig- og gårdsbebyggelse.

5-24 Sollys gnr. 53/29 i forgrunnen. Hovtun og Hovstad til venstre.

Kulturmiljø:

Delmiljø Hovtun

Nes prestegjelds Sparebank kjøpte tomte i 1939 og bygde ny bankbygning. I 1978 ble eiendommen solgt til Thoen hotel og brukes til kurs- og konferanser som del av hotellet. Det er bolig i andre etasje.

Dette er en toetasjes bygning med valmet tak som har gjennomgått noen mindre ombygninger. Verneverdien settes høy, særlig på grunn av historien som bank. Delmiljøet har **høy verneverdi**.

Delmiljø Hovstad

Rett nord for Hovtun ligger gnr. 53/54 Hovstad. Her ble det åpnet et pensjonat i 1949, kjent som Thoen hotell. I 1965 ble det utvidet til 48 sengeplasser og fikk status som hotell.

Hotellbygningen er en toetasjes bygning i pusset mur, med valmtak og et oppløft mot vegen. Bak er det et uthus i en etasje med pulttak i pusset mur. Delmiljøet har **middels verneverdi**.

Delmiljø Sollys

Nord for Thoen hotell ligger Sollys. Nes ungdomslag bygde ungdomslokale her i 1928. Bygning er i nyklassisistisk stil, bygd i vinkel, med storsalen i en etasje parallelt med vegen, og en toetasjes del med et mindre forsamlingslokale og kjøkken i første etasje og leilighet i andre etasje. Det har skjedd noen mindre endringer med eksteriøret, som tilbygg med garderobe og toalett fra 1989. Interiøret er i original stand, med blant annet veggmaleri av den lokale kunstneren Halvor Lindahl. Bygningen har arkitektonisk og lokalhistorisk verdi. Delmiljøet har **høy verneverdi**.

Område: Kulturmiljøet ligger på vestsida av Alfarvegen, avgrenset av Sjøheimsvegen i sør, nyere boliger og barnehage i vest og nord og Alfarvegen i øst. Her er tre eiendommer og delmiljøer, Hovtun, gnr. 53/33 Hovstad gnr. 53/34 og Sollys gnr. 53/29.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159646580		Hovtun	53	33	Bolig/forretning	1939	Høy
159646610		Hovstad	53	34	Hotell	1950	Middels
159646602		Hovstad	53	34	Uthus	1950?	Middels
7917287	0616-001-332	Sollys	53	29	Ungdomslokale	1928	Høy

5.3.4 Lunden

Alfarvegen 159, Nesbyen sentrum

Boligeiendom

Verdivurdering: **Middels verneverdi**

Boligeiendom fra tidlige 1900-tall med uthus, ombygging reduserer verneverdien noe.

Kulturmiljø:

På Lunden er det i dag et halvannen etasjes bolighus i ombygd sveitserstil ut mot vegen, en nyere garasje rett bak, og bakerst et langt halvannen etasjes uthus i bindingsverk, fra første del av 1900-tallet. På Lundeløkken er det et toetasjes bolighus fra 1950-tallet. Det er ikke verdivurdert.

5-25 Lunden gnr. 53/25

Område: Kulturmiljøet ligger i flatt lende på vestsida av Alfarvegen tvers overfor kryss ved Steinmogutu. Det grenser mot et bolighus fra 1970-tallet i sør, skråningen opp mot Sjøheimsvegen i vest, kulturmiljøet Hildheim/Sjøheim søndre i nord og Alfarvegen i øst. Det består av to eiendommer, Lunden gnr. 53/25 og Lundeløkken gnr. 53/27.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159646920		Lunden	53	25	Uthus	Ca. 1900	Middels
159646939		Lunden	53	25	Bolig	Ca. 1900	Middels

5.3.5 Hildheim/Sjåheim søndre

Alfarvegen 171 og 175, Nesbyen sentrum

Boligeiendommer med uthus

Verdivurdering: Høy verneverdi

Kulturmiljøet samlet består av fire delmiljøer, tre med høy verneverdi. Samlet gir det et godt bilde av tun på boligeiendommer og småbruk i sveitserstilperioden med få endringer fra siste del av 1900-tallet.

Kulturmiljø:

Delmiljø Hildheim

5-26 Hildheim gnr. 70/20

Eiendommen består av Laastuen gnr. 53/9 og Hildheim gnr. 70/20. Her sto den ei gammel tømmerstue som Berdines Kaland bygde om i 1912. Kaland var en kjent treskjærer, noe både husets eksteriør og interiør bærer preg av. Huset er i halvannen etasje med detaljer i dragestil/jugendstil, kledd med liggende panel og ligger på en høy gråsteinsmur. Veggen opp til husene ligger også på natursteinsmur. Det er flere lignende murer og flere store hengebjørker på eiendommen. Uthuset er i bindingsverk, har skifertak og står på en høy mur.

Bygningene framstår i stor grad som slik de ble oppført og har svært høy og høy verneverdi.

Delmiljøet har **høy verneverdi**.

5-27 Hildheim gnr. 70/20. Eldre bilde

Delmiljø Bakken

Bakken ligger på samme nivå som tunet i Hildheim, med veg opp forbi søndre Sjåheim. Husene er sannsynligvis bygd på begynnelsen av 1900-tallet. Bolighuset er en halvannen etasjes tømmerstue med et stort tilbygg på

oversida og har nyere vinduer og taktekke. Uthuset er i bindingsverk. Eldhuset er ganske lite og i bindingsverk. Uthus og eldhus er i original stand. Delmiljøet har **høy verneverdi**.

5-28 Smestad gnr. 70/21 i forgrunnen. Bak Bakken gnr. 70/22

Delmiljø Smestad

Smestad ligger på flata nede ved Alfavegen, rett på nedsida av Bakken. Bolighuset ble flyttet hit fra Låstugu trolig i 1904. Den første eieren, Asle Smestad, var smed og kunstsmed. På eiendommen var det ei smie og et par andre uthus.

Bolighuset er en halvannen etasjes panelt tømmerbygning. Den har nyere panel, vinduer og taktekke, samt et relativt stort tilbygg på baksidqa. Dette reduserer verneverdien betydelig. Uthuset er en enkel enetasjes bygning med en nyere garasje inntil.

Delmiljøet har **lav verneverdi**.

Delmiljø Sjøheim søndre

Sjøheim søndre ligger nord for Smestad. Våningshuset er ei eldre stue som ble flyttet fra Myre. Stabburet er også tilflyttet.

Tunet består av våningshus nærmest vegen, stabbur og en liten driftsbygning. Terrenget stiger svakt mot vest. Hele eiendommen er opparbeidet som tun/hage, med flere store bjørker. Det er ikke noe innmark som hører til.

Våningshuset er en halvannen etasjes bygning som opprinnelig har vært ei hallingstue. Huset er modernisert og påbygd i seinere tid og har mistet en stor del av det opprinnelige uttrykket og derved verneverdien.

Driftsbygningen er en liten enhetslåve i bindingsverk med fjøs, stall og låve. En spesielt fint utført dør gir kunstnerisk verdi.

Stabburet er et lite enetasjes tømmerstabbur, bygd på 1700-tallet.

Til tross for ombygging av våningshuset framstår tunet som helhetlig og liten endret. Det er et godt eksempel på et småbruk fra perioden rundt 1900, der tilflytting av eldre bygg var svært vanlig. Delmiljøet får **høy verneverdi**.

6-29 Sjøheim søndre. Dør i driftsbygningen.

Område: Kulturmiljøet ligger på vestsida av Alfarvegen. Det avgrenses av boliger og tidligere skoleanlegg i vest, bolighus i nord og Alfarvegen i øst. Nærmest vegen er det helt flatt, men terrenget stiger ganske bratt i den vestre delen.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159647048		Hildheim	70	20	Uthus		Høy
159647021		Hildheim	70	20	Bolig	1912	Svært høy
300776820		Bakken	70	22	Eldhus	1905?	Høy
159647056		Bakken	70	22	Uthus	1905?	Høy
159647064		Bakken	70	22	Bolig	1905	Middels
159647072	0616-001-325	Smestad	70	21	Bolig		Lav
159647080		Smestad	70	21	Uthus	1904?	Lav
159647110	0616-001-311	Sjåheim søndre	78	52	Stabbur	1700-tallet	Høy
159647102	0616-001-312	Sjåheim søndre	78	52	Uthus	Ca. 1900	Høy
159647129	0616-001-310	Sjåheim søndre	78	52	Våningshus		Lav

5.3.6 Sjøheim

Alfarvegen 179, Nesbyen sentrum

Landbruk med tun og dyrka mark.

Verdivurdering Middels verneverdi

Tunet består i hovedsak av bygninger bygd eller ombygd fra midten av 1900-tallet og utover og får middels verneverdi.

Kulturmiljø:

Eiendommen ble ryddet trolig rundt 1640. Det eldste tunet lå øverst på de nåværende innmark, her er det fortsatt tufter. Et eldre stabbur finnes på Norsk folkemuseum. Dette ble byttet bort i et mindre stabbur trolig rundt 1910. I

5-30 Sjøheim gnr. 78/49

1942 ble hallingstua bygget inn i et større våningshus. Driftsbygningen er fra 1957.

Tunet ligger ca. 15 høydemeter over Alfarvegen. Terrenget stiger bratt oppover vest for tunet. Det er innmark både ovenfor og nedenfor tunet. Dette er et åpent firkanttun, med våningshus, to stabbur og driftsbygning. Sør for driftsbygningen er det nyere redskapshus m.m. Våningshuset er et toetasjes bygg i vinkel som framstår som et funkishus. Det er kledd med stående

tømmemannspanel nede og liggende supanel oppe, har funkisvinduer og valmtak med taksteinsplater. Det eldste stabburet fra 1910 er et lite upanelt tømmerstabbur med utkraget annen etasje og flat sementstein på taket.

Område: Sjøheim ligger langs Alfarvegen og grenser inn til kulturmiljøene Hallingdal fylkesskule og Wøllo. Det omfatter tunet og en del av innmarka til Sjøheim gnr. 78/49.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159643514		Sjøheim	78	49	Våningshus	1860	Lav
159643522		Sjøheim	78	49	Stabbur	1910	Middels

5.3.7 Wøllo

Alfarvegen 183, Nesbyen sentrum

Boligeiendom

Verdivurdering **Middels verneverdi**

Kulturmiljøet framstår ikke som helhetlig, da det mangler uthus. Et nyere bolighus rett på nordsida bidrar også til å redusere verneverdien.

Kulturmiljø:

Wøllo Gnr. 78/61 er utskilt fra Sjøheim gnr. 78/49 i 1897. Allerede i 1868 ble det satt opp ei stue her, Jørønstugu. Denne ble trolig ombygd i sveitserstil da eiendommen ble utskilt. Ny eier var urmaker Eirik Wøllo (1870-1950). Det ble i en periode drevet hotell i huset, særlig utleie til faste gjester, lærerinner og ansatte hos sorenskriveren.

Eiendommen består av et bolighus og et lite uthus, med en liten hage og gårdsplass. Rett i nord ligger et bolighus fra 1970-tallet.

Bolighuset er et halvannen etasjes bygning i sveitserstil, noe preget av vindusutskiftninger. Her er også et lite stabbur i bindingsverk.

Område: Wøllo gnr. 78/61 er et ganske lite kulturmiljø som ligger helt inntil Alfarvegen, rett nedenfor tunet i Sjøheim.

5-31 Wøllo gnr. 78/61

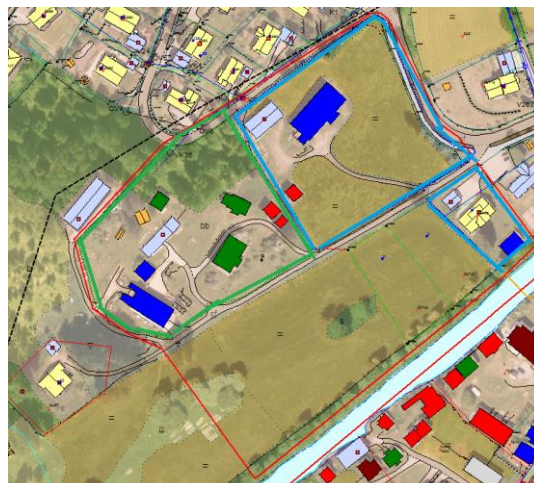
Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159643611	0616-001-542	Wøllo	78	61	Bolig	Ca. 1900	Middels
159643603	0616-001-543	Wøllo	78	61	Stabbur		Middels

5.3.8 Høva

Høvagutu, Nesbyen sentrum

Gårdsbebyggelse og dyrka mark , en fradelt boligeiendom.

Verdivurdering: Høy verneverdi

Kulturmiljøet Høva får samlet høy verneverdi, til tross for at tunet i nedre Høva får lav verdi og tunet i Høva øvre middels verdi. Begrunnelsen er at dette er et svært sentrumsnært jordbrukslandskap der sammenhengen mellom tun og innmark er beholdt. Ikke all innmarka ligger nær tunet, men nær Hallingdalselva. Flere av de eldste gårdene nær sentrum har tun på rekke på sørsida av Rukkedøla. Sammenhengen mellom disse gårdene og Høva er viktig og fortsatt lett å lese.

Kulturmiljø:

Delmiljø Høva nedre

Høva ble delt i to i 1770-åra. Våningshuset på Nedre Høva gnr. 53/5 ble tatt ned i 1983 og er nå gjenreist på Hallingdal museum. Dette er en lang to-etasjes upanelt tømmerbygning flyttet fra Nystuen i 1863. Opprinnelig er det en tradisjonell hallingstue, som ble forlenget og påbygd til to etasjer tidlig på 1800-tallet.

De to tunene ligger tett sammen, nedre Høva nederst og lengst nordøst. Nedre Høvas tun ligger i tilnærmet flatt terreng opp mot Høvabakken. Et nyere redskapshus, driftsbygning og stabbur danner et ufullstendig firkanttun.

5-32 Høva nedre gnr. 53/5. Stabbur.

Driftsbygningen er en tradisjonell enhetslåve bygd i 1915, i bindingverk med fjøs i teglstein i østenden. Hele 1. etasje har fått ny liggende panel og nye vinduer, noe som endrer bygningens preg og reduserer verneverdien. Stabburet er flyttet fra den østre til den vestre delen av tunet etter 1980. Flyttemerker i 1. etasje tyder på at den også er flyttet tidligere. Det er en toetasjes tømmerbygning, med tilevegg i svalen nederst. Første etasje har sekskantlaft og kan være fra 1700-tallet. Den påbygde andre-etasjen har åttekantlaft, og er fra 1800-tallet.

Våningshuset, som mangler, nytt redskapshus og en modernisert driftsbygning gjør at **verneverdien for tunet blir lav.**

Delmiljø Høva øvre

Tunet i Høva øvre gnr. 53/13 ligger sørvest for og noe høyere enn tunet i Nedre Høva. Terrenget faller ned mot gårdsvegen. Tunet inneholder våningshus, stue, loft, stabbur, to redskapshus og driftsbygning, med et tilflyttet stabbur på oversida. Nedenfor våningshuset er det en hage.

Våningshuset er en stor toetasjes bygning kledd med vekselpanel, med vinduer av ulik type og valmtak tekt med skifer. Det står på en mur av naturstein. På langveggen mot sør er det en veranda i nyklassisistisk stil, mens det er et tilbygg med flatt tak langs hele langveggen mot nord. Verneverdien reduserer på grunn av mange endringer.

5-33 Høva øvre gnr. 53/13.
Stabbur.

Hallingstua er av tradisjonell type, i rødmalt upanelt tømmer, med nyere vinduer og taktekke, samt et tilbygg.

Loftet er i tømmer med sval delvis i stavverk og med tømra røst. Ovallaftet i første etasje tyder på byggeår i første del av 1700-tallet eller før.

Stabburet i en etasje er i tømmer. Det er trolig bygd på 1800-tallet og er ikke endret.

Av den gamle driftsbygningen fra 1890-åra står fjøsmuren igjen og et vognskjul i bindingsverk. En ny driftsbygning er bygd rett bak.

Et tilflyttet stabbur er plassert på oversida av tunet. Det er i halvannen etasje, i tømmer og med sval nede. Det står utenfor tunet og oppfattes ikke som en del av tunmiljøet.

Tunstrukturen i Høva øvre er langt på veg bevart, men riving av den gamle driftsbygningen, ombygging av våningshus og hallingstue, reduserer **verneverdien**

til middels.

Delmiljø Elvely

Delmiljøet ligger lengst øst i kulturmiljøet ned mot Rukkedøla og med innmarka til Høva i vest. Teigen ble fradelt Høva i 1765. Det ble bygd opp et tun med bolighus, kontorbygning og diverse uthus. Alle husene er etter hvert revet eller flyttet. Bare bryggerhuset står igjen. Eiendommen har vært bolig for ulike embetsmenn: klokker, lensmann, fut, distrikslege.

I tillegg til bryggerhuset er det nå nyere bolighus og garasje på eiendommen. Bryggerhuset er et enetasjes bygg i upanelt, rødmalt tømmer med nyere vinduer og sementstein på taket. Det har mistet sin opprinnelige miljøtilknytning og **verneverdien blir derfor lav**.

Område: Kulturmiljøet omfatter tunene på de to Høva-gårdene og den delen av innmarka som ligger mellom tunene og Rukkedøla. De avgrenses av elva i sør-øst, følger skogkanten i sørvest, Høvabakken i nordvest og Sjøheimsvegen i øst. Elvely gnr. 53/106 er med i kulturmiljøet. Høva er en del av den opprinnelige Nes-gården og kan være bygd opp på slutten av middelalderen. Den er nevnt i skriftlige kilder fra 1616.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159647277		Høva nedre	53	5	Stabbur	1700-tallet	Høy
159647293		Høva nedre	53	5	Driftsbygning	1915	Lav
159647250	0616-001-002	Høva øvre	53	13	Stabbur	1700-tallet	Høy
159647242	0616-001-003	Høva øvre	53	13	Stabbur	1800-tallet?	Høy
23941082		Høva øvre	53	13	Stabbur		Middels
159647226	0616-001-001	Høva øvre	53	13	Stue	Før 1850	Middels
159647218		Høva øvre	53	13	Våningshus	1907	Middels
159646211		Elvely	53	106	Bryggerhus	1800-tallet	Lav

5.3.9 Skogly

Sjåheimsvegen 15

Boligeiendom med uthus.

Verdivurdering: Svært høy verneverdi

Alle tre bygningene, samt hagen, danner et komplett miljø som er uendret siden det ble bygd rundt 1930. Det er sjelden å finne en så stor eiendom som ikke er oppstykket og der de enkelte bygningene ikke er ombygd eller modernisert.

Kulturmiljø:

Skogly gnr. 53/30 er skilt fra Støen gnr. 53/15 i 1928. Første eier var K. A. Hopland (1887-1961). Han kom til Nesbyen i 1916 og arbeidet som kontorfullmektig hos sorenskriveren fra til 1957. Eiendommen er på ca. 5 daa med opparbeidet hage med flere bakkemurer i naturstein.

5-34 Skogly gnr. 53/30

Våningshus, uthus og stabbur danner et tett tun. Våningshuset er en halvannen-etasjes bygning i jugendstil, kledd med liggende faspanel, med halvvalmet mansardtak tekt med skifer. Det lille stabburet i bindingsverk er kledd med liggende faspanel og har bølgeblikktak. Uthuset, som framstår som en liten enhetslåve, er i bindingsverk kledd med låvepanel, har bølgeblikk på taket og står på en mur av naturstein. Låvebrofoten er murt opp av naturstein.

Område: Kulturmiljøet består av eiendommen Skogly gnr. 53/30. Den ligger på oversida av Sjåheimsvegen, med boligfelt fra 1970-åra i nord, vest og sør. Terrengnet faller bratt mot øst.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159647714		Skogly	53	30	Bolig	Ca. 1930	Høy
159647730		Skogly	53	30	Driftsbygning	Ca. 1930	Høy
159647722		Skogly	53	30	Stabbur	Ca. 1930	Høy

5.3.10 Hallingdal fylkesskule

Sjåheimsvegen, Nesbyen sentrum

Opprinnelig del av skoleanlegg

Verdivurdering **Middels verneverdi**

«Rødbygget» er bygget om til et leilighetsbygg og har endret karakter i stor grad og har derfor mistet mye av sin verneverdi. «Gulbygget» står i stor grad intakt slik det ble bygget i 1938.

Kulturmiljø:

5-35 Hallingdal fylkesskule, «gulbygget».

Den flyttbare amtskolen ble fast i Nesbyen fra 1913. Den holdt til i andre etasje i bankbygningen til det ble bygd skole her i 1938. Fylkeskolen ble nedlagt i 1940 (?). Seinere ble det realskole her. Nesbyen videregående skole ble nedlagt i 1999. Etter det er bygningen benyttet til ulike former for næringsvirksomhet. I seinere år er «rødbygget» bygget om til et leilighetsbygg og har endret karakter i stor grad. Bygget har derfor mistet mye av sin verneverdi. «Gulbygget» står i stor grad intakt slik det ble bygget i 1956.

Område: Kulturmiljøet omfatter nordre del av Hallingdal fylkesskule gnr. 78/104, i enden av Sjåheimsvegen lengst nord i byggefeltet i Arnegårdslia. Den grenser inntil skog i vest og nordvest og tunet på Sjåheim i nordøst. I øst er det en bratt skråning ned mot bebyggelsen langs Alfarvegen.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159647196		Hallingdal fylkesskule	78	104	Leiligheter	1938	Lav
159647161		Hallingdal fylkesskule	78	104	Skolebygning	1956	Høy

5.4 Nesbyen sør

Alfarvegen, rv. 7, Nesbyen sør

Jordbrukslandskap med tun

Verdivurdering: Høy verneverdi

Kulturmiljøet består av flere gårdsbruk og småbruk med helhelte tun og bygninger med høy verneverdi. Bebyggelse ligger langs Alfarvegen sør for Nesbyen sentrum. Kulturmiljøet omfatter også jordbrukslandskapet mellom Alfarvegen og Hallingdalselva og to øyer ute i elva. Øyene har forløper og brukes til beite.

Kulturmiljø:

Sør for sentrumsbebyggelsen ligger et tradisjonelt jordbrukslandskap. Strukturen i landskapet, med tun og enkeltbygninger, veier/gutuer og innmark går flere hundre år tilbake i tid, og er langt på vei bevart.

Jørgenmoen

Tunet i Jørgenmoen består av våningshus i 2 etasjer fra 1800-tallet med nyere tilbygg. To stabbur fra 1700-tallet er beskrevet i pkt 5. Driftsbygningen er en stor enhetslåve fra 1800-tallet med en del tilbygg og ombygginger av nyere dato, men har i stor grad beholdt mye av sitt opprinnelige inntrykk.

5-36 Jørgenmoen gnr. 71/17

Hagaled

Hagale gnr. 81/1 ligger langs Alfarvegen sør for Nesbyen sentrum.

Det opprinnelige våningshuset, ei staselig hallingstuge, er fortsatt i bruk. Den ble innlemmet i tilbygget tegnet av arkitekt Stein, i 1913. Her møtes tradisjonell hallingkultur med historisk/jugendinspirert embedsmannsstil. Gardjenta Ingeborg og den danske dyrlege von Schack preget på hvert sitt vis livet her på første halvdel av 1900-tallet. Bildet fra 1918 viser våningshuset.

Det største stabburet har kraftig tømmer fra 1618, men ble ombygget i 1846. Et mindre stabbur er fra 1700-tallet, mens det minste er bygget rett før 1650.

Tunet består også av bryggerhus og låve, og omkranses av hage og jorder.

5-37 Hagaled gnr. 81/1. Eldre bilde.

Fram til ca.1970 ble det drevet ungdomsherberge her. I dag er bygningen omsorgsfullt restaurert og innredet for overnatting med moderne standard uten å miste den opprinnelige atmosfære.

Peiseplass

Peiseplass gnr. 80/21 er et småbruk langs Alfarvegen sør for Nesbyen sentrum. Tunet består av bolighus, hallingstue, stabbur og uthus og omkranses av dyrka mark. Hallingstua og stabburet er vurdert til å ha middels verneverdi. Den øvrige bebyggelsen er av nyere dato.

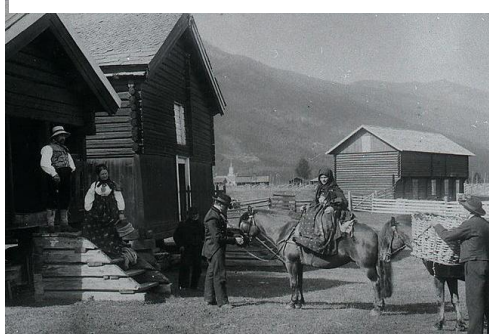

5-38 Peiseplass gnr. 80/21. Stabbur.

Rydningen

Tunet i Rydningen gnr. 84/1 består av 10 verneverdige bygninger fra 1600-tallet og fram til tidlig 1900-tall. De fleste har høy verneverdi.

Bildet er fra Rødningen i 1890-åra med to stabbur foran og stall i bakgrunnen.

5-39 Rydningen gnr. 84/1. Eldre bilde.

Stabbur og stall står fortsatt på samme sted.

Til Rydningen hører Timmermannstølen, se pkt. 6.11.2.

5-40 Rydningen gnr. 84/1.

På ei øy i Hallingdalselva ligger det ei utløe i tømmer. Øya brukes til sauebeite. Dette er et viktig landskapselement.

5-41 Rydningen gnr. 84/1. Utløe.

Haraldsetrydningen

5-42 Haraldsetrydningen gnr. 86/13

Haraldsetrydningen er et godt eksempel på et småbruk med et helhetlig tun fra seint 1800-tall/tidlig 1900-tall , med våningshus i jugendstil, driftsbygning og et enetasjes stabbur.

Lagmanddokk

Lagmanddokk er også et lite småbruk med hallingstue, driftsbygning og stabbur. Hallingstua er spesielt godt tatt vare på, selv om den er knyttet sammen med et nyere bolighus i bakkant.

5-43 Lagmanddokk gnr. 86/59. Hallingstue.

Område: Kulturmiljøet består av eiendommene Jørgenmoen gnr. 71/17, Hagaled gnr. 81/1, Peiseplass gnr. 80/21, Rydningen gnr. 84/1, Haraldsetrydningen gnr. 86/13, Lagmanddokk gnr. 86/59, Småøerne gnr. 72/16 og Rydningen søndre gnr. 86/16.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159695476	0616-001-101	Jørgenmoen	71	17	Stabbur	1728	Svært høy
159654826	0616-001-098	Jørgenmoen	71	17	Våningshus	1800-tallet	Høy
159654796	0616-001-102	Jørgenmoen	71	17	Driftsbygning	1800-tallet	Middels
159654788	0616-001-100	Jørgenmoen	71	17	Stabbur	1728	Svært høy
159654532	0616-001-123	Hagaled	81	1	Stabbur	1700-tallet?	Høy
159654524	0616-001-124	Hagaled	81	1	Stabbur	1700-tallet?	Høy
159654494	0616-001-122	Hagaled	81	1	Våningshus	1700-tallet?	Høy
159654540	0616-001-127	Hagaled	81	1	Eldhus	1800-tallet?	Lav
159654508	0616-001-126	Hagaled	81	1	Driftsbygning	1913	Middels
159654516	0616-001-125	Hagaled	81	1	Stabbur	1500-tallet?	Svært høy
159654567	0616-001-110	Peiseplass	80	21	Stabbur	1700-tallet	Middels
159654591	0616-001-109	Peiseplass	80	21	Stue	1800-tallet	Middels
159655636	0616-001-094	Rydningen	84	1	Driftsbygning	1700-tallet	Høy
159655628	0616-001-093	Rydningen	84	1	Eldhus	1800-tallet	Høy
159655679	0616-001-096	Rydningen	84	1	Skjul	1800-tallet	Høy
159655652	0616-001-091	Rydningen	84	1	Stabbur	1700-tallet	Høy
159655660	0616-001-092	Rydningen	84	1	Stabbur	1600-tallet	Høy
159655644	0616-001-095	Rydningen	84	1	Stall	1700-tallet	Høy
159655601	0616-001-090	Rydningen	84	1	Stue	1878	Høy
159655571	0616-001-097	Rydningen	84	1	Utløe	1800-tallet	Høy
159655598		Rydningen	84	1	Redskapshus	1920	Middels
159655563	0616-001-089	Rydningen	84	1	Våningshus	Seint 1800-tall	Middels
159659178		Haraldsetrydningen	86	13	Driftsbygning		Høy
159659135	0616-001-135	Haraldsetrydningen	86	13	Stabbur	Midten av 1800-tallet	Høy
159659151		Haraldsetrydningen	86	13	Våningshus		Høy
159659348		Rydningen søndre	86	16	Utløe		Høy
7914091	0616-001-132	Lagmandokk	86	59	Stue	1906-07	Høy
159659127	0616-001-133	Lagmandokk	86	59	Stabbur	1800-tallet	Middels
159659321		Småøerne	72	16	Utløe		Høy

5.5 Garnås

Garnåsgrenda med Postvegen er et prioritert kulturmiljø i regional plan for kulturminner og kulturmiljøer:

Garnåsgrenda er den eneste grenda i Buskerud der både sagntradisjon og synlige spor av gamle åkrer i skogen peker tilbake på gårdsbosetting med åkerbruk utenom det vanlige før middelalderen. Tradisjonen peker på at Garnås var Hallingdalskongenes sete. Andre spor i landskapet rundt grenda viser at det i middelalderen også ble drevet fangst av elg og jernproduksjon nær hus og tun. Kulturmiljø Garnås er foreløpig et unikt eksempel på bevarte åkrer fra jernalderen i Buskerud. Kulturminnene i grenda kan ellers fortelle en uvanlig lang historie, fra jernalder-middelalder til nyere tid.

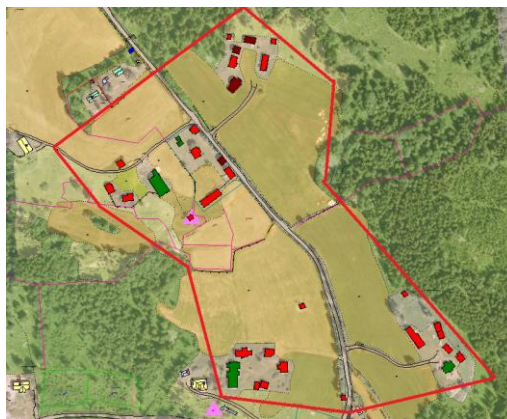
Kulturmiljøet som er angitt i regional plan er betydelig større enn det som omfatter verneverdig bebyggelse og som er beskrevet under. Det ligger også en beskrivelse av verneverdiene i fagrapporten om arkeologiske kulturminner.

5.5.1 Garnåsgrenda.

Garnås, 9 km nord for Nesbyen sentrum

Landbrukslandskap med tun og dyrka mark

Verdivurdering: Svært høy verneverdi.

Garnås-grenda inneholder et jordbrukslandskap med fem tun. Tunene er firkanttun med tradisjonell gårdsbebyggelse typisk for Hallingdal. Det fleste tømmerbygningene er fra 1800-tallet, men noen bygninger er trolig fra 1700-tallet.

Jordbrukslandskapet har stor tidsdybde. Rydningsrøyser, gravminner og fangstanlegg tyder på tidligere aktivitet i området.

I tunet til gnr. 47/118 står et vedtaksfredet stabbur fra 1752. Stabburet står i et helhetlig og godt bevart tun med flere andre tømmerbygninger, uten innslag av nyere bebyggelse.

Tunstrukturen i kulturmiljøet er bevart. I tillegg er de aller fleste bygningene vurdert til å ha svært høy og høy verneverdi. Den eldre bebyggelsen har bevart mye av sitt opprinnelige preg og er gode eksempler på byggeskikken i Hallingdal på 1800-tallet.

Beliggenhet: Garnåsgrenda ligger ca. 9 km nord for Nesbyen sentrum, vest for hoveddalføret, og ca. 400 m høyere enn dalbunnen og 500-500 moh. Grenda ligger i en sørvendt skråning ved det store krateret etter meteorittnedslaget i området med utsikt sørover Hallingdal.

Områdeavgrensning: Kulturmiljøet omfatter fem tun, omgitt av et kulturlandskap med fulldyrka eng. Det er et naturlig avgrenset jordbrukslandskap omgitt av skog. Følgende eiendommer ligger

5-44 Oversiktsbilde mot sør fra Garnaas gnr. 47/13 med eldhus i forgrunnen.

innenfor kulturmiljøet: Garnaas, gnr. 47/1, 47/13 og 47/63, Garnaas nordre gnr. 47/3, Garnaas søndre gnr. 47/14, Garnaashaugen, gnr. 47/31, gnr. 47/96 (hytte), gnr. 47/97 (hytte), gnr. 47/118 (tun/fritidseiendom).

5-45 Del av tunet på Garnåshaugen gnr. 47/31 med stabbur, fjøs og stall til høyre og en nyere driftsbygning til venstre.

Historie: Ifølge tradisjonen skal det ha vært gudehov og høvdingsete på Garnås i forhistorisk tid, hvor flere av Haddingkongene som ga navn til dalen, skal ha hatt tilhold. Disse skal ha regjert over Hallingdal før rikssamlingen.

Dyrkingssporene viser at det har vært bosetting her fra 700-tallet og gjennom middelalderen. Det skal ha stått en kapellkirke på en av de øverste gårdene.

Til høyre er et bilde av to hallingstuer på Garnås gnr. 47/13, fra andre halvdel av 1800-tallet, begge med høy verneverdi.

5-46 Del av tunet i gnr. 47/118 (tidl. 47/1) med fredet stabbur i forgrunnen, stall og låve bak. Utsikt mot sør.

5-47 Garnås gnr. 47/13. Hallingstuer.

Under er et oversiktobilde av tunet i Garnaas nordre gnr. 47/3. Stue (nærmest), stabbur og stall har svært høy verneverdi. Se også pkt. 4.3.

5-48 Oversiktobilde av tunet i Garnaas nordre gnr. 47/3.

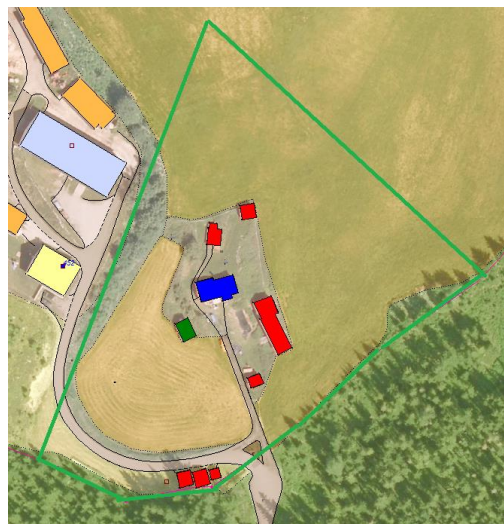
Verneverdige bygninger i kulturmiljøet Garnåsgrenda

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159631494	0616-006-084	Garnaas	47	13	Stue	Ca. 1880	Høy
159631532	0616-006-085	Garnaas	47	13	Stabbur	Ca. 1880	Høy
159631508	0616-006-086	Garnaas	47	13	Stue	1860-1865	Høy
159631168	0616-006-093	Garnaas Søndre, Nigar'n	47	14	Stue	1886	Høy
159631141	0616-006-094	Garnaas Søndre, Nigar'n	47	14	Stue	CA. 1750	Høy
159631184	0616-006-095	Garnaas Søndre, Nigar'n	47	14	Stall		Høy
159631176	0616-006-096	Garnaas Søndre, Nigar'n	47	14	Låve		Middels
159631230	0616-006-097	Garnaas Søndre, Nigar'n	47	14	Skåle		Høy
159631257	0616-006-098	Garnaas Søndre, Nigar'n	47	14	Stabbur		Høy
159631192	0616-006-099	Garnaas Søndre, Nigar'n	47	14	Eldhus		Høy
159631249	0616-006-100	Garnaas Søndre, Nigar'n	47	14	Badstue	1843/45	Høy
159630617	0616-006-146	Garnaas Nordre	47	3	Stue	Ca. 1900	Svært høy
159630625	0616-006-147	Garnaas Nordre	47	3	Stue		Høy
159630641	0616-006-148	Garnaas Nordre	47	3	Stabbur	1752	Svært høy
159630668	0616-006-149	Garnaas Nordre	47	3	Stall		Høy
159679977	0616-006-150	Garnaas Nordre	47	3	Eldhus		Høy
159630633	0616-006-151	Garnaas Nordre	47	3	Låve		Høy
159679985	0616-006-152	Garnaas Nordre	47	3	Skåle		Høy
159631362	0616-006-153	Garnaashaugen, Garnås	47	31	Stue	1919	Middels
159631354	0616-006-154	Garnaashaugen, Garnås	47	31	Stue	1704	Middels
159631346	0616-006-155	Garnaashaugen, Garnås	47	31	Stabbur		Middels
159631338	0616-006-156	Garnaashaugen, Garnås	47	31	Fjøs		Høy
159631311	0616-006-157	Garnaashaugen, Garnås	47	31	Stall		Høy
159631281	0616-006-158	Garnaashaugen, Garnås	47	31	Driftsbygning		Middels
159631303	0616-006-159	Garnaashaugen, Garnås	47	31	Badstue		Høy
159631516	0616-006-243	Garnås	47	118	Stue	1803	Høy
159631486	0616-006-244	Garnås	47	118	Stue	1913	Høy
159631540	0616-006-245	Garnås	47	118	Stabbur	1752	Svært høy
159631559	0616-006-246	Garnås	47	118	Stall	1891	Høy
159631567	0616-006-247	Garnås	47	118	Låve og fjøs	1906	Høy
159631575	0616-006-249	Garnås	47	13	Eldhus	1900	Høy
159689549	ikke reg	Garnås	47	118	Fjøs		Middels
159631524	ikke reg	Garnås	47	13	Låve/fjøs	1952/56	Middels
159689530	ikke reg	Garnås	47	118	Skåle		Middels

5.5.2 Holtegårdsbråten.

Garnåsvegen 450 og 452, Garnås

Landbruksbebyggelse, dyrka mark

Vurdering av verneverdi: **Middels verneverdi**

Tunstrukturen er i stor grad bevart og mange av bygningen har bevart sitt opprinnelige preg og har høy verneverdi. Tunet ligger omkranset av dyrka mark i drift og med dyr på beite. Bolighuset har gjennom tilbygg og ombygginger redusert verneverdi. Et nyere tun tett inntil kulturmiljøet reduserer også verneverdien.

Områdeavgrensning: Kulturmiljøet omfatter det gamle tunet i Holtegårdsbråten gnr. 47/41, med i alt 9 eldre hus. Holtegårdsbråten ligger nord for Garnåsgrenda, ca. 600 m.o.h. Gården ligger østvendt mot Hallingdal og omkranset av dyrket mark og skog.

Kulturmiljøet: Tunet er i utgangspunktet et firkanttun med tradisjonell gårdsbebyggelse typisk for Hallingdal. Løe, sauefjøs og grisehus er flyttet i seinere tid og plassert lengst sør i området. Disse er godt tatt vare på og framstår som autentiske. Bolighuset, som opprinnelig var ei tradisjonell hallingstue, har gjennomgått store forandringer med tilbygg og ombygginger. Kulturmiljøet ligger tett inntill et nyere tun i vest.

5-49 Løe, sauefjøs og grisehus på Holtegårdsbråten gnr. 47/41.

5- 51 Tunet i Holtegaardsbråten gnr. 47/41.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet :

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159629449	0616-006-101	Holtegaardsbraaten, Garnås	47	41	Stue		Lav
159629481	0616-006-102	Holtegaardsbraaten, Garnås	47	41	Stabbur		Middels
159679888	0616-006-103	Holtegaardsbraaten, Garnås	47	41	Grisehus	Ca. 1920	Høy
159679896	0616-006-104	Holtegaardsbraaten, Garnås	47	41	Løe		Høy
159679918	0616-006-105	Holtegaardsbraaten, Garnås	47	41	Badstue		Høy
159629473	0616-006-106	Holtegaardsbraaten, Garnås	47	41	Driftsbygning		Høy
159679926	0616-006-107	Holtegaardsbraaten, Garnås	47	41	Vedskåle		Høy
159629465	0616-006-108	Holtegaardsbraaten, Garnås	47	41	Eldhus		Høy
300718027	Ikke reg	Holtegaardsbraaten, Garnås	47	41	Stabbur		Høy

5.6 Espeset

Espeset ligger i den bratte sørvendte lia på nordsida av nedre del av Rukkedalen og består av 11 Espeset- og Rolfshus-gårder. I registreringer har en også tatt med Meaas, Renslebråten, Ødegarden og Renslo som ligger sør-øst i den samme lia.

Dette utgjør et større sammenhengende landbruksområde fra 500 til 800 moh.

5.6.1 Meaas og Renslebråten

Slettevegen, Rukkedalen

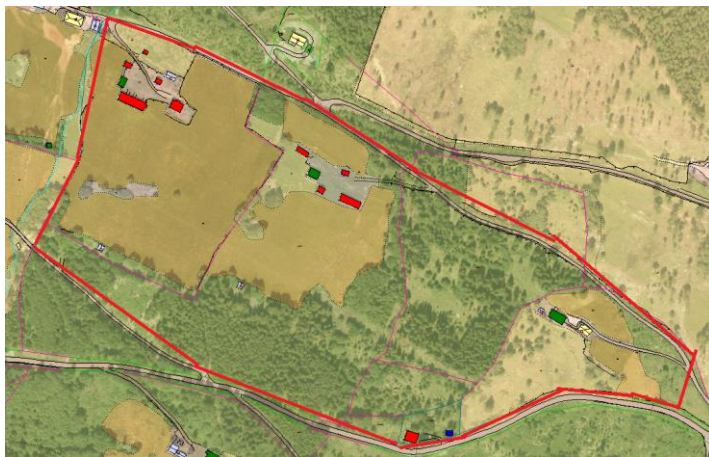
Landbrukseiendommer. Skolehus

Verdivurdering Høy verneverdi

Kulturmiljøet omfatter to helhetlige tun som står tilnærmet uforandret side tidlig 1990-tallet og med flere verneverdige bygninger fra 1800-tallet. Lengst sør i området ligger den gamle skolestua i Espeset, et kulturhistorisk viktig bygg.

Kulturmiljø:

Oversiktsbilde viser Meaas med utsikt over Rukkedalen mot sør og vest, et helhetlig tun med våningshus i tømmer, driftsbygning, låve, stabbur, eldhus og vedskjul. Terrenget er bratt med tunet i overkant av dyrka mark og beite.

5-50 Meaas gnr. 55/3

Naboeiendommen Renslebråten i øst har også et helhetlig tun med mange eldre bygninger. Tunet ligger i overkant av jordbruksarealet i svært bratt terreng.

5-51 Renslebråten gnr. 55/4

Skolestua i Espeset ligger lengst sør i kulturmiljøet rett nord for Espesetvegen. Den brukes nå som grendehus.

5-52 Espeli gnr. 55/14. Den gamle skolestua i Espeset

Område: I kulturmiljøet er det verneverdige bygninger på eiendommene Medås gnr. 55/3, Renslebråten gnr. 55/4, Espesli gnr. 55/14 og Storebråten gnr. 55/34. Området grenser til Espesetvegen i sør, mot Kvernsletten gnr. 55/9 i vest, mot Slettevegen i nord og øst.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159623580		Meaas	55	3	Driftsbygning		Høy
159623602	0616-007-206	Medås	55	3	Eldhus	180	Høy
159623629	0616-007-209	Medås	55	3	Stabbur	184	Høy
159680339	0616-007-207	Medås	55	3	Vedskjul	180	Høy
159623572		Meaas	55	3	Våningshus		Høy
159623610		Meaas	55	3	Låve		Middels
159623696	0616-007-211	Renslebråten	55	4	Eldhus	180	Høy
159623661	0616-007-212	Renslebråten	55	4	Låve	184	Høy
159623718	0616-007-214	Renslebråten	55	4	Stabbur	180	Høy
159623688	0616-007-210	Renslebråten	55	4	Vedskjul	184	Høy
159623661	0616-007-213	Renslebråten	55	4	Fjøs	184	Middels
159623653	0616-007-215	Renslebråten	55	4	Stue	183	Middels
159623815	0616-007-083	Espeli	55	14	Grendehus	191	Høy
159623807	0616-007-084	Espeli	55	14	Uthus	191	Lav
159623491		Storebråten	55	34	Fjøs	1800-tallet	Middels

5.6.2 Rolfshus

Espesetvegen 244 og 256, Rukkedalen

Landbrukseiendommer

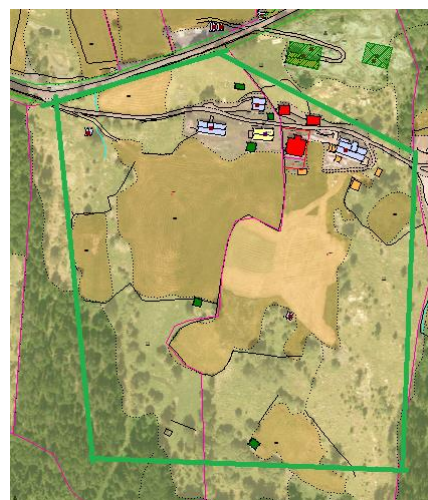
Verdivurdering **Middels verneverdi**

To tun med tradisjonell gårdsbebyggelse både av eldre og nyere dato. Flere bygg er preget av forfall.

Kulturmiljø:

Våningshuset i Rolfshus gnr. 55/2 var i sin tid et staselig hus i to etasjer med stor glassveranda, et uvanlig hus i Espeset.

Det ble bygget ca. 1890 av Edvard Rømcke. I 1929 kjøpte Inge Ytteborg hustomta, trolig som fritidsbolig, men hans kone Fernanda flyttet dit. Hun bodde der i nærmere 25 år. Hallingdølen fra 1954 skriver: « -på sin vakre eiendom «Store Rolfshus» utviklet hun etter hvert et kultursentrum i miniature -. De unge ble opplært i søm og koking på ordentlige kurs som hun arrangerte i sit hjem, de eldre fikk «kurser» som selskapelige eller religiøse sammenkomster.»

5-53 Rolfshus gnr. 55/2. Våningshus.

Løe og stabbur i Rolfshus gnr. 55/2 er fra seint 1800-tall og er preget av forfall.

I Rolfshus gnr. 55/1 er våningshus og driftsbygning av nyere dato. Løe, stabbur og vedskjul er i tømmer og fra 1800-tallet.

Område: Kulturmiljøet omfattes av Rolfshus gnr. 55/1 og Rolfshus gnr. 55/2. Området avgrenses av Espesetvegen i nord, skog og beite i vest og sør, og eiendommen gnr. 54/30 Halvdelene av gården Espeset i øst.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159623890	0616-007-222	Rolfshus	55	1	Løe	1800-tallet	Middels
159694046		Rolfshus	55	1	Løe	1800-tallet	Middels
159623882	0616-007-219	Rolfshus	55	1	Stabbur	1800-tallet	Middels
159623858	0616-007-217	Rolfshus	55	1	Vedskjul	1800-tallet	Middels
159623874	0616-007-218	Rolfshus	55	1	Vedskjul	1800-tallet	Middels
159623157	0616-007-226	Rolfshus	55	2	Stabbur	Seint 1800-tall	Høy
159623130	0616-007-227	Rolfshus	55	2	Stue	Seint 1800-tall	Høy
159623173	0616-007-228	Rolfshus	55	2	Løe	Seint 1800-tall	Middels
159623122	0616-007-225	Rolfshus	55	18	Våningshus	Ca. 1890	Høy

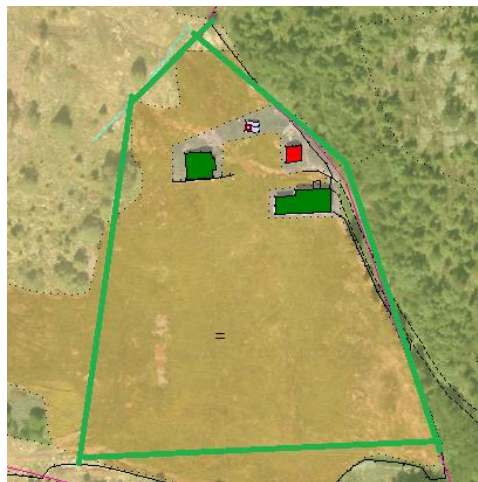
5.6.3 Træo

Espesetvegen 301, Rukkedalen

Landbrukseiendom

Verdivurdering **Middels verneverdi**

Lite småbruk med bygninger av høy og middels verneverdi.

Kulturmiljø:

Træo er et lite fraflyttet småbruk øverst i Espeset. Stue, fjøs og stabbur er fra seint 1800-tall i tømmer med noen påbygg og tilbygg av seiner dato. Det bratte jordbruksarealet brukes til beite.

Område: Kulturmiljøet består av eiendommen Træo gnr. 54/38, avgrenset av skog og beitemark.

5-54 Træo gnr. 54/38. Tun med stue, fjøs og stabbur.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159623343	0616-007-242	Træo	54	38	Stabbur	184	Høy
159623327	0616-007-243	Træo	54	38	Fjøs	184	Middels
159623319	0616-007-241	Træo	54	38	Stue		Middels

5.6.4 Ødegården

Øygardsvegen 114 og 116, Rukkedalen

Gårdstun

Verdivurdering: Høy verneverdi

Kulturmiljøet består av et helhetlig tun med godt vedlikeholdte bygninger fra 1800-tallet.

Kulturmiljø:

Kulturmiljøet består av eldre gårdsbebyggelse i et firkanttun på fradelt tomt i et landbruksområde, i bratt, sørvendt terreng. Eiendommen benyttes som feriested.

Bygningene, unntatt ei stue, har høy verneverdi og er svært godt vedlikeholdt.

5-55 Annelia gnr. 56/149

Område: Kulturmiljøet består av eiendommen Annelia gnr. 56/149 og omkringliggende dyrka mark og beite (Ødegården gnr. 56/3), avgrenset av skog og beitemark.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159624420	0616-007-291	Annelia	56	149	Driftsbygning	180	Høy
159624463	0616-007-292	Annelia	56	149	Stabbur	180	Høy
159624455	0616-007-290	Annelia	56	149	Stall	180	Høy
159624412	0616-007-288	Annelia	56	149	Stue	180	Høy
7913656	0616-007-287	Annelia	56	149	Stue	172	Lav

5.6.5 Renslo

Øygardsvegen 195 og 224, Rukkedalen

Landbrukseiendommer med gårdsbebyggelse

Verdivurdering: Høy verneverdi

I Brattli er det et helhetlig tun med mange typiske gårdbygninger fra 1800-tallet. Bygningene i Renslo øvre bærer preg av manglende vedlikehold og at det ikke har bodd folk her på lang tid. Med tunet og landbruksarealen rundt er en viktig del av kulturmiljøet.

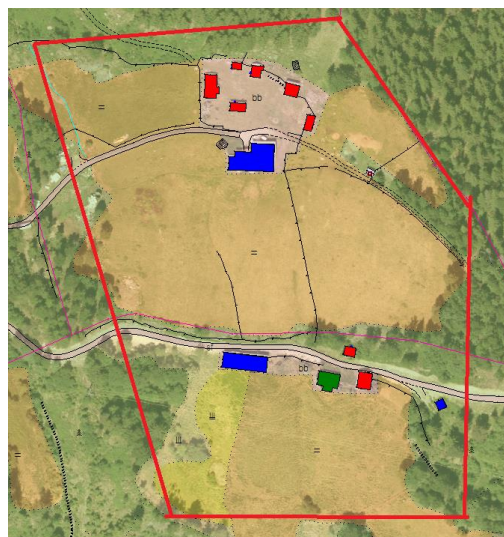
Kulturmiljø:

Kulturmiljøet består av to gårdstun med eldre bebyggelse og jordbruksareal i nedkant. Ingen av eiendommene er bebodd. Brattli er et helhetlig firkantttun med tradisjonell gårdsbebyggelse med våningshus, stall, fjøs, eldhus, stabbur og vedskjul, fra 1800-tallet og tidlig 1900-tall. En driftsbygning av nyere dato ligger nedenfor det gamle tunet. Bildet viser del av tunet i Brattli.

I Renslo øvre er det bygninger av varierende aldre og tilstand. Tunet framstår derfor ikke like helhetlig som i Brattli, men både stabbur og stue har høy verneverdi.

Bygningene bærer preg av manglende vedlikehold og at det ikke har bodd folk her på lang tid. Bildet viser hallingstua på gnr. 54/16.

Område: Kulturmiljøet omfatter eiendommene Brattli gnr. 54/17 og Renslo gnr. 54/16. Området grenser til Valdresbråten gnr. 54/26 i vest og mot skog i nord, øst og sør, i enden av Øygardsvegen.

6-57 Brattli gnr. 54/17

5-56 Renslo gnr. 54/16. Hallingstue.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159624323	0616-007-283	Renslo Øvre	54	16	Stabbur	1800-tallet	Høy
159624331	0616-007-282	Renslo Øvre	54	16	Stue	1800-tallet	Høy
159624315		Renslo Øvre	54	16	Driftsbygning		Lav
159693996		Renslo Øvre	54	16	Fjøs	1800-tallet	Lav
159624307		Renslo Øvre	54	16	Stue		Middels
159624277	0616-007-286	Brattli	54	17	Eldhus	1800-tallet	Høy
159624269	0616-007-280	Brattli	54	17	Sauefjøs	Tidlig 1900-tall	Høy
159624250	0616-007-279	Brattli	54	17	Stabbur	1800-tallet	Høy
159624242	0616-007-278	Brattli	54	17	Stall	1800-tallet	Høy
159680444	0616-007-277	Brattli	54	17	Vedskjul	Tidlig 1900-tall	Høy
159624226	0616-007-276	Brattli	54	17	Våningshus	1800-tallet	Høy
159624234		Brattli	54	17	Driftsbygning		Lav

5.7 Lien

Liavegen 209 og 2011, Rukkedalen

Landbrukseiendommer med gårdsbebyggelse

Verdivurdering: Høy verneverdi

Lien nordre og søndre er to tun og gode eksempler på tradisjonelle tun, bygninger og kulturlandskap i Rukkedalen. De fleste bygningene har høy verneverdi.

Kulturmiljø:

Lien nordre og Lien søndre ligger høyt oppe i lia på sørsida av Rukkedalen. Ingen av eiendommene er bebodd, men jordbruksarealet er i drift. Bildet viser tunet i Lien nordre. Bygningene er tradisjonelle gårdshus fra 1600-1900-tallet og er godt vedlikeholdt. Eldhuset er fra 1600-tallet.

5-57 Lien nordre gnr. 56/68

Bygningene i Lien søndre er fra 1800-tallet og et stabbur fra 1700-tallet.

Område: Kulturmiljøet omfattes av eiendommene Lien nordre gnr. 56/68 og Lien søndre gnr. 56/65. Området er omkranset av skog og ligger i enden av Liavegen.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159626628	0616-007-113	Lien Søndre	56	65	Stue	1867	Høy
159626709	0616-007-114	Lien Søndre	56	65	Stabbur	170	Høy
159626636	0616-007-115	Lien Søndre	56	65	Eldhus	180	Høy
159626644	0616-007-116	Lien Søndre	56	65	Driftsbygning	180	Høy
159626652	0616-007-117	Lien Søndre	56	65	Stall	180	Høy
159626695	0616-007-118	Lien Søndre	56	65	Skåle	180	Middels
159626687	0616-007-120	Lien Søndre	56	65	Vårfjøs	180	Middels
159626512	0616-007-121	Lien Nordre	56	68	Stue	191	Høy
159626563	0616-007-122	Lien Nordre	56	68	Stabbur	170	Høy
159626571	0616-007-123	Lien Nordre	56	68	Eldhus	160	Høy
159626598	0616-007-124	Lien Nordre	56	68	Stall	180	Høy
159626539	0616-007-125	Lien Nordre	56	68	Driftsbygning	184	Høy
159626555	0616-007-127	Lien Nordre	56	68	Vedskåle	180	Høy
159626601	0616-007-126?	Lien Nordre	56	68	Løe	180	Høy
159626520	0616-007-128	Lien Nordre	56	68	Kårstue	1947	Middels

5.8 Haugen

Haugagutu 16 og Rukkedalsvegen 564, Rukkedalen

Liten landbrukseiendom med gårdsbebyggelse og en landhandel med tilhørende uthus.

Verdivurdering: Middels verneverdi

Kulturmiljøet består av bygninger med høy og middels verneverdi. Landhandel og smie er sjeldne elementer, som også har kulturhistorisk verdi.

Kulturmiljø:

Kulturmiljøet ligger ved Bergtun i Rukkedalen. Her ligger en tradisjonsrik landhandel som var i drift til 1980-tallet og noen få år helt i det siste. Bygningene framstår som tilnærmet autentiske og har kulturhistorisk verdi.

5-58 Eidal handelssted gnr. 56/94

I lia over landhandelen ligger småbruket Haugen med eldre stue, stabbur, vedskåle og smie og en driftsbygning fra 1900-tallet. Smia framstår som tilnærmet original også med inventar og utstyr til smeden.

Område: Kulturmiljøet omfatter eiendommen Haugen gnr. 56/47, Haugen eller Kvernbråten gnr. 58/25 og Eidals handelssted gnr. 56/94. Det grenser i sør mot Rukkedalsvegen, i vest mot skog i øst mot beite og i nord mot boligbebyggelse.

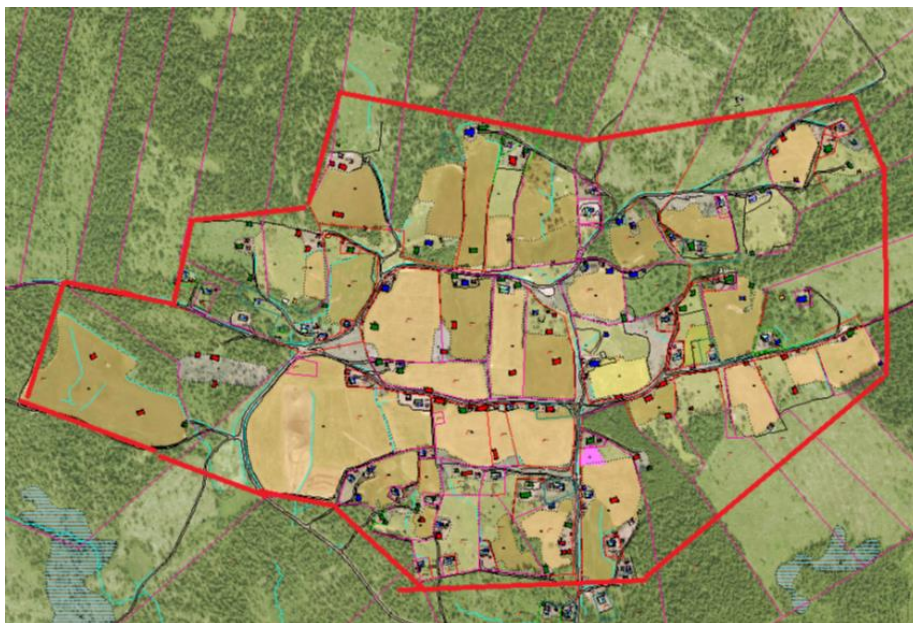
Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159621618	0616-007-061	Haugen	56	47	Vedskåle	1800-tallet	Høy
159621626	0616-007-058	Haugen	56	47	Stabbur	1800-tallet	Middels
159621553	0616-007-059	Haugen	56	47	Stue	Tidlig 1900-tall	Middels
159621588		Haugen	56	47	Driftsbygning	1900-tallet	Middels
159622592	0616-007-062	Haugen eller Kvernbråten	58	25	Smie	Tidlig 1900-tall	Høy
159623025	0616-007-096	Eidals Handelssted	56	94	Butikk	Seint 1800-tall	Høy
159623033	0616-007-097	Eidals Handelssted	56	94	Uthus (stall)	1800-tallet	Høy

5.9 Saupeset

Kulturmiljøet Saupeset: Høy verneverdi

Saupeset består av 40 støler og er dermed en av Norges største setergrrender. Setervollene og med tilhørende bebyggelsen ligger samlet omkranset av skog. Selv om det er innslag av nyere bebyggelse og hytter, framstår området som helhetlig og ganske intakt, selv om tradisjonell seterdrift er borte. De fleste setervollene er i drift med slått og beite. Gutuer med steingarder og rydningsrøyser er viktige elementer i landskapet.

Område:

Saupeset seterlag ligger i Rukkedalen en sidedal til Hallingdal, ca. 12 km vest for Nesbyen sentrum. Seterlaget ligger i ei sørvendt li, 800-850 m.o.h.

Saupeset består av 40 støler og er dermed en av Norges største setergrrender. Setervollene og med tilhørende bebyggelsen ligger samlet omkranset av skog.

Stølsvoller består av dyrka mark og beitemark. Det er ikke aktiv seterdrift med storfe lenger. Noen av vollene er tilgrodd med skog. Det går private stølsveger (gutuer) gjennom området med karakteristiske steingjerder langs flere av gutuene og i eiendomsgrenser. Det ligger spredte hytter av eldre dato på og i nærheten av setervollene og i randsonen rundt seterlaget. Mange tidligere stølsbuer benyttes som fritidsboliger.

Saupeset er en samling heimstøler, i alt 40, til noen av de eldste gårdene i Nes. Heimstølene ble tradisjonelt brukt et par uker på forsommeren og høsten. Det har trolig vært seterdrift her fra 1500-1600-tallet. De aller fleste seterbygningen som finnes i dag er fra 1800-tallet og seinere. Gjenbruk av materialer og flytting av hus har vært vanlig. Det er derfor ikke lett å datere hus med sikkerhet.

Delmiljøer:**5.9.1 Slettevollen**

Saupesetvegen 257, 273, 275, Saupeset, Rukkedalen

Setervoller med eldre stølsbebyggelse**Verdivurdering: Høy verneverdi**

Seterbuer, fjøs og løer har høy og middels verneverdi. Jordbruksareal er i drift og delvis tilvokst. Det er få innslag av ny bebyggelse.

Kulturmiljø:

På Slettevollen gnr. 55/32 er løa plassert i nedkant av vollen slik det er vanlig på de fleste setervollen på Saupeset og andre støler i Nesbyen. Seterbua og fjøset er vanligvis plassert øvert på vollen slik som her.

Bildet viser Slettevollen gnr. 55/32 med løe i forkant og seterbu og fjøs lenger bak på bildet.

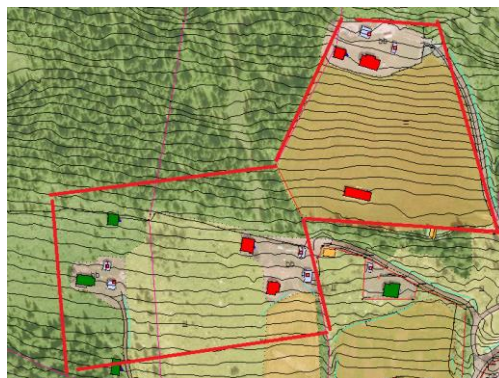
Setervollen til gnr. 53/11 er preget av tilgroing, store grantrær vokser tett inntil bygningene og det er vanskelig å se spor av den opprinnelige setervollen. Seterbua er ombygd og modernisert og benyttes som fritidsbolig. To mindre uthus er kommet opp seinere år. Dette reduserer verneverdien.

På gnr. 78/50 er setervollen rydda og brukes til beite. Da kommer bebyggelsen mer til sin rett. Her er løa borte, men seterbu og fjøs er intakt.

Område: Området omfattes av tre setervoller til Slettevollen gnr. 55/32, Saupeset gnr. 78/50 og Myking og Saupeset gnr. 53/11, med fulldyrka jord, beite, skog, tilvokst setervoll, eldre stølsbebyggelse, noen nyere bygninger, private vegger.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159614808	0616-007-663	Slettevollen	55	32	Løe	1800-tallet	Høy
159614816	0616-007-664	Slettevollen	55	32	Seterbu	Tidlig 1900-tall	Høy
159614794	0616-007-665	Slettevollen	55	32	Fjøs	1800-tallet	Høy
159676595	0616-007-660	Saupeset	53	11	Løe	1800-tallet	Middels
159676560	0616-007-661	Saupeset	53	11	Seterbu	Midten av 1800-tallet	Middels
159676579	0616-007-662	Saupeset	53	11	Fjøs	1800-tallet	Middels
159676080	0616-007-657	Saupeset og Myking	78	50	Seterbu	Seint 1800-tall	Høy
159676064	0616-007-658	Saupeset og Myking	78	50	Fjøs	1800-tallet	Høy

5-59 Slettevollen gnr. 55/32

5-60 Saupeset og Myking gnr. 78/50

5.9.2 Mogutu og Bakkerudgutu

Saupesetvegen, Saupeset i Rukkedalen

Setervoller med seterbebyggelse

Verdivurdering: **Høy verneverdi**

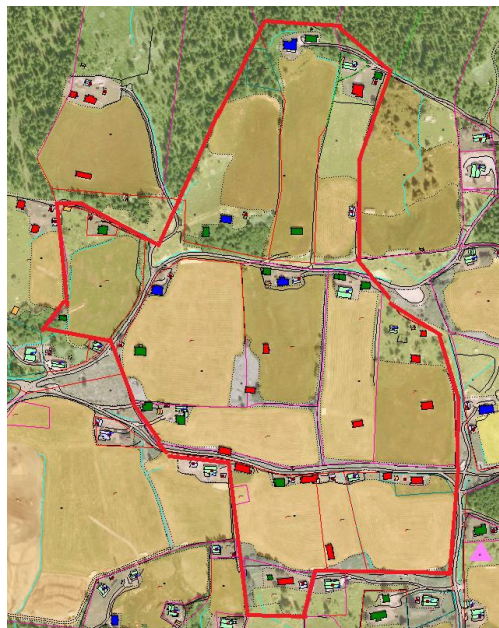
Kulturmiljøet utgjør den sentrale delen av Saupeset med mange setervoller og tradisjonell seterbebyggelse og jordbruksareal i drift. Gutuer med steingarder og rydningsrøyser er viktige landskapselementer.

Kulturmiljø:

På de fleste av setervollene i dette området er seterbua modernisert, restaurert eller bygd om på ulike måter, slik at verneverdien i stor grad er redusert. Likevel utgjør bygningene et viktig element i kulturlandskapet.

I Mogutu og Bakkerudgutu er seterbuer og fjøs plassert tett inntil vegen, mens løene ligger i nedkant av vollen, slik det er på de fleste setervollene på Saupeset.

Alle vollene i dette området er i drift med forproduksjon og sauebeite.

5-61 Arnegårdsvollen på Sauypeset gnr. 74/28. Seterbu i Bakkerudgutu

5-62 Rolfshus vold gnr. 55/11. Fjøs tett inntil Mogutu

5-63 Bakkerudgutu på Saupeset, med karakteristisk steingard (arkivfoto NTB fra 1993). Det er kyr på veg fra beite til mjølking med bindingsverkslør i bakgrunnen.

5-64 Den samme løa fotografert i 2018. Kyrne er borte, men steingarden og løa står.

Område: Kulturmiljøet omfattes av setervollene Stenmovollen på Saupeset gnr. 53/24, Høva øvre gnr. 53/13, Espeset mellom gnr. 54/34, Saupeset gnr. 54/36, Saupeset gnr. 53/20, Espesetvollen nordre gnr. 54/49, Rolfshus vold gnr. 55/11 og Myking og Saupeset gnr. 74/14, Meåsvollen på Saupeset gnr. 55/21, Arnegårdsvollen på Saupeset gnr. 74/28, Haldorvoll gnr. 74/56, Kvarrevollen gnr. 54/15 og hytteeiendommene Fjellbu gnr. 53/38, Gamlebua gnr. 54/106, Rollunbu gnr. 54/118 og Lisebu gnr. 56/197. Området ligger sentralt på Saupeset. Bakkerudgutu og Mogutu går gjennom området. Det avgrenses i vest, sør og øst av setervoller og i nord mot skog.

Området preges av fulldyrka jord, beite, skog, eldre stølsbebyggelse, noen få nyere bygninger, 4 eldre privathytter, rydningsrøyser, steingarder og private veger.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159675815	0616-007-368	Stensvollen på Saupeset	53	24	Løe	1800-tallet	Lav
159675696	0616-007-666	Høva, øvre	53	13	Seterbu	1800-tallet	Lav
159675718	0616-007-667	Høva, øvre	53	13	Løe	1800-tallet	Middels
159675726	0616-007-669	Saupeset	53	20	Løe	1935	Middels
159675742	0616-007-670	Saupeset	53	20	Seterbu	1930-tallet	Lav
159675734	0616-007-671	Saupeset	53	20	Fjøs	Ca. 1850	Middels
159675939	0616-007-679	Saupeset	54	36	Seterbu	1800-tallet	Lav
159675904	0616-007-680	Saupeset	54	36	Fjøs	1800-tallet	Middels
159675882	0616-007-678	Espeset mellom	54	34	Seterbu	Slutten av 1800-tallet	Lav
159675890	ikke SEFRAK-reg	Espeseth Melllem	54	34	Løe, reisverk	1900-tallet	Middels
159675769	0616-007-675	Espesetvollen, nordre	54	49	Hytte	1900-tallet	Høy
159675777	0616-007-676	Espesetvollen, nordre	54	49	Fjøs	1940-tallet	Middels
159675971	0616-007-683	Rolfshus vold	55	11	Fjøs	1800-tallet	Middels
159677966	0616-007-684	Rolfshus vold	55	11	Sauefjøs	1800-tallet	Middels
159675963	0616-007-685	Rolfshus vold	55	11	Fjøs	Ca. 1935	Middels
159680754	0616-007-648	Myking og Saupeset, Saupeset	74	14	Seterbu	Ca. 1930-tallet	Middels
159676102	0616-007-649	Myking og Saupeset, Saupeset	74	14	Fjøs	Ca. 1930-tallet	Middels
159675874	0616-007-677	Saupeset	53	38	Seterbu, fjellbu	Ca. 1930-tallet	Middels
159676129	ikke registrert	Myking og Saupeset, Saupeset	74	14	Løe, reisverk	1900-tallet	Høy
159675912	0616-007-681	Saupeset	54	36	Løe	1800-tallet	Høy
159675920	0616-007-682	Saupeset	54	36	Løe	1800-tallet	Høy
159675955	0616-007-653	Rolfshus vold	55	11	Løe	1900-tallet	Høy
159676005	0616-007-652	Maaasvollen paa Saupeset	55	21	Løe	1900-tallet	Høy
159675998	0616-007-686 (?)	Maaasvollen paa Saupeset	55	21	Fjøs	ca. 1933	Høy
159680762	0616-007-688	Maaasvollen paa Saupeset	55	21	Sauefjøs	1800-tallet	Høy
159676161	0616-007-654	Arnegårdsvollen på Saupeset	74	28	Seterbu	1800-tallet	Høy
159676218	0616-007-655	Arnegårdsvollen på Saupeset	74	28	Fjøs	1800-tallet	Høy
159676188	ikke registrert	Arnegårdsvollen på Saupeset	74	28	Hytte	1900-tallet	Middels
159676404	0616-007-656	Arnegårdsvollen på Saupeset	74	56	Løe	1800-tallet	Høy
159676153	0616-007-650	Rollunbu	54	118	Seterbu	1800-tallet	Høy
159676137	0616-007-651	Rollunbu	54	118	Fjøs	1900-tallet	Høy
159676358	0616-007-631	Lisebu	56	197	Seterbu	1800-tallet	Høy
300725142	0616-007-632 (?)	Lisebu	56	197	Løe ?	1800-tallet	Middels

5.9.3 Fossegutu

Saupesetvegen, Saupeset i Rukkedalen

Setervoller med eldre seterbebyggelse

Verdivurdering: Høy verneverdi

Tradisjonelle setervoller med bebyggelse fra 1800-tallet.

Kulturmiljø:

Området består av setervoller med seterbebyggelse, dyrka mark, beite og skog. En hytteeiendom ligger lengst i vest. Terrenget er relativt bratt og sørvendt.

Område: Kulturmiljøet omfatter Solheimsvollen gnr. 62/20, Syversrudvollene gnr. 62/18, Fusserud gnr. 61/9, Saupeset og Grønhovd gnr. 62/2, Saupeset gnr. 62/12, Belgefet og Saupeset gnr. 62/8, Brusletten gnr. 58/7, Persbu gnr. 62/29 (fritidseiendom). Området avgrenses i nord mot Fossegutu, i vest mot Brattbakken og i sør og øst mot skog.

5-65 Saupeset gnr. 62/8. Seterbu.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159615405	0616-007-463	Syversrudvollen, Sjugursrudvollen	62	18	Seterbu	1900-tallet	Høy
159615391	0616-007-464	Syversrudvollen, Sjugursrudvollen	62	18	Vedskåle		Middels
159615480	0616-007-614	Solheimsvollen, Sjugursrudvollen	62	20	Løe	1923	Høy
159615367	0616-007-620	Fusserud	61	9	Seterbu	Slutten av 1800-tallet	Høy
159615375	0616-007-621	Fusserud	61	9	Fjøs	Slutten av 1800-tallet	Høy
159615383	0616-007-622	Fusserud	61	9	Løe	Slutten av 1800-tallet	Høy
159680584	0616-007-443	Saupeset og Grønhovd	62	2	Løe	1700-tallet	Lav
159615308	0616-007-706	Saupeset	62	12	Seterbu	1800-tallet	Høy
159615324	0616-007-709	Saupeset	62	8	Seterbu	1900-tallet	Høy
159615332	0616-007-711	Saupeset	62	8	Løe	1800-tallet	Høy
159615057	0616-007-712	Brusletten	58	7	Seterbu	1800-tallet	Middels
159615065	0616-007-714	Brusletten	58	7	Fjøs	1800-tallet	Høy
300725192	ikke registrert	Brusletten	58	7	Løe, reisverk	1900-tallet	Lav
159616304	0616-007-705	Persbu	62	29	Hytte (Seterbu)	1900-tallet	Lav
159615170	0616-007-616	Belgefet og Saupeset	56	53	Løe	1800-tallet	Høy

5.9.4 Stupa

Saupesetvegen, Saupeset i Rukkedalen

Setervoll med seterbyggelse

Verdivurdering: Høy verneverdi

Tradisjonelle setervoller med seterbebyggelse fra 1800-tallet.

Kulturmiljø:

Området består av setervoller med seterbebyggelse, dyrka mark, beite og delvis tilvokst med skog i øst og en fradelt hytte av eldre dato. Kulturmiljøet ligger ca. 870 moh., i bratt, sørvendt terreng.

Område: Kulturmiljøet omfattes av eiendommene Saupeset og Grønhovd gnr. 58/10, Saupeset eller Maurebråtvolden gnr. 55/6 og Kristine Solveigbua gnr. 55/30. Området avgrenses delvis av seterveger i nord og sør og en hytteeiendom i øst, ellers av fjellskog.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159615014	0616-007-726	Saupeset og Grønhovd	58	10	Løe	1800-tallet	Høy
159615022	0616-007-727	Saupeset og Grønhovd	58	10	Seterbu	1900-tallet	Høy
159615030	0616-007-728	Saupeset og Grønhovd	58	10	Fjøs	1800-tallet	Høy
159615049	0616-007-729	Saupeset og Grønhovd	58	10	Sauefjøs	1800-tallet	Høy
159614980	0616-007-724	Maurebråtvolden	55	6	Fjøs	1800-tallet	Middels
159614999	0616-007-725	Maurebråtvolden	55	6	Hytte (seterbu)	1800-tallet	Middels
159692329		Kristine Solveigbua	55	30	Hytte	1950-tallet	Middels

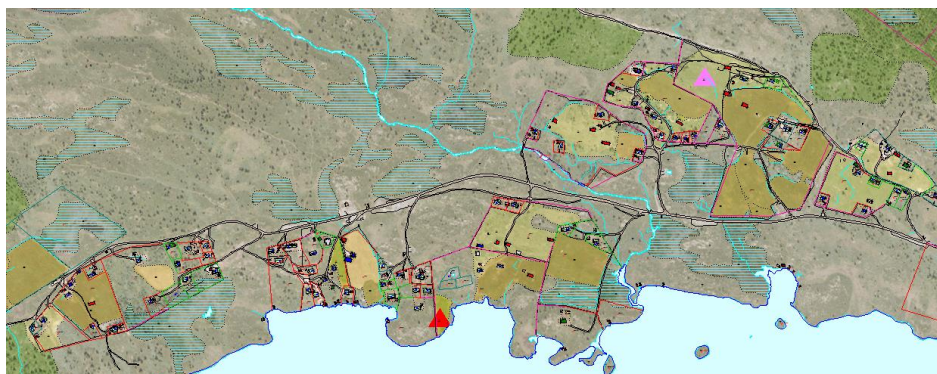

6-68 Saupeset og Grønhovd gnr. 58/10. Sauefjøs i forgrunnen.

5.10 Skålsrudstølen

Skålsrudstølen,
Rukkedalen

Seterlag

Verdivurdering: Seterlaget er ikke vurdert som verneverdig kulturmiljø. Det er relativt få bygninger med høy verneverdi og mange innslag av nyere bebyggelse og en del hytter.

Område: Stølslag i Nes nordmark, i den nord-vestre delen av kommunen, nord for Myking og Skålsrudvatnet.

5-67 Skålsrudstølen

Seterlag med i alt 12 setervoller. Dyrka mark og beite. En del eldre og noen få nyere hytter nær setervollene. Helårsveg. Åpent fjellterreng, sørvent helling ned mot vannet, ca. 950 moh.

Båthus(naust) på Skålsrudstølen. Karakteristiske bygg i landskapet, fiskeressursene i vannet ble også brukt både som rekreasjon og matauk.

5-68 Skålsrudstølen. Båthus.

5.11 Nesfjellet

5.11.1 Kuluset

Kulusetvegen, Kuluset i Rukkedalen.

Setervoll med eldre bebyggelse

Verdivurdering Høy verneverdi

Tradisjonell setervoll med eldre seterbebyggelse. Arkeologisk kulturminne i øst.

5-69 Trondrud, Kuluset gnr. 58/1

Kulturmiljø:

Kulturmiljøet består av setervoll med seterbebyggelse, beite og fjellskog i ytterkantene. Terrenget er bratt og østvendt og ligger 935-975 moh. Området er omgitt av utmark og med et større hytteområde i sør.

Nederst på vollen er det verneverdige arkeologiske kulturminner (en hustuft, sju rydningsrøyser og en steinstreng). I reguleringsplanen for området er kulturminnet avmerket som hensynssone.

Område: Kulturmiljøet omfattes av eiendommen Trondrudmarka gnr. 58/1.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159613844	0616-007-564	Trondrud, Kuluset	58	1	Fjøs	1800-tallet	Høy
159613852	0616-007-563	Trondrud, Kuluset	58	1	Seterbu	1800-tallet	Middels
159680665	0616-007-562	Trondrud, Kuluset	58	1	Vedskåle	1800-tallet	Høy

5.11.2 Timmermannstølen

Adresse

Setervoll med eldre bebyggelse

Verdivurdering: **Høy verneverdi**

Tradisjonell setervoll med eldre seterbebyggelse.

Kulturmiljø:

5-70 Timmermannstølen gnr. 56/30

Kulturmiljøet består av en setervoll med dyrka mark/beite, fjellskog, seterbebyggelse og ei hytte lengst vest i området, åpent terreng, relativt bratt og østvendt.

Område: Kulturområdet omfattes av eiendommene Timmermannstølen gnr. 56/30, Eidalsmarka sameige gnr. 56/1209 og gnr. 58/1 Trondrudmarka gnr. 58/1. Området grenser til utmark og et større hytteområde i nord og vest. 970-1000 moh.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159613216	0616-007-965	Timmermannsstølen	56	30	Fjøs	1800-tallet	Høy
159613224	0616-007-963	Timmermannsstølen	56	30	Løe	1800-tallet	Høy
159675521	0616-007-964	Timmermannsstølen	56	30	Seterbu	1800-tallet	Middels
159613208	0616-007-966	Timmermannsstølen	56	1209	Stabbur	1900-tallet	Høy
159675548		Trondrudmarka	58	1	Hytte		Middels

5.11.3 Båttstjernlie

Blåshaugvegen 66, Båttstjernlie, Rukkedalen.

Setervoll med eldre bebyggelse

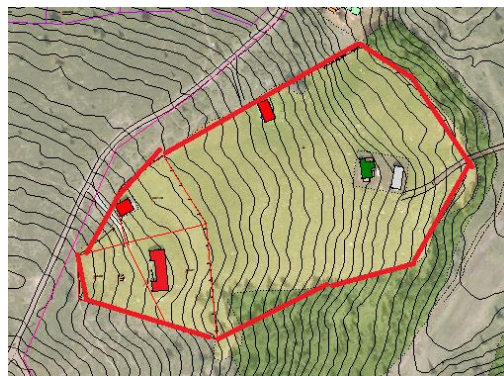
Verdivurdering: Høy verneverdi

En stor åpen setervoll med tradisjonell seterbebyggelse og ei stor eldre hytte i overkant.

Kulturmiljø:

Kulturmiljøet består av setervoll med dyrka mark/beite, med seterbebyggelse. Terrenget er bratt og østvendt. Landskapet er åpent og ligger på ca. 1040 moh.

I overkant av setervollen ligger det ei stor, markant hytte med høy verneverdi pga. kulturhistorie og sjeldenhet.

5-71 Baaskjernlien gnr. 58/2. Fjøs.

Område: Kulturmiljøet består av eiendommene Baaskjernlien gnr. 58/2, Båttstjernalibu II gnr. 58/149, Båskjernbu gnr. 58/81 og 89. Området grenser til utmark med hytteområder i nord og øst.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159675491	0616-007-980	Baaskjernlien	58	2	Fjøs	1800-tallet	Høy
159680991	0616-007-969	Baaskjernlien	58	2	Løe	1800-tallet	Høy
159675505	0616-007-967	Baaskjernlien	58	2	Seterbu	Midten av 1800-tallet	Middels
159613267	0616-007-981	Båttstjernalibu II	58	149	Fjøs	1800-tallet	Høy
159613259		Båskjernbu	58	81	Hytte		Høy

5.11.4 Natten

1059 Natten 173, Natten i Rukkedalen

Setervoll med eldre bebyggelse

Verdivurdering: **Middels verneverdi**

En av få setervoller med eldre bebyggelse som er igjen i området.

Kulturmiljø:

Setervollen ligger i et opprinnelig seterlag, som nå har preg av et moderne hytteområde. Dette er en av de få setervollen som er igjen. Fjøs og Løe er i stor grad autentiske og i god stand. Den opprinnelige seterbu er fradelt og benyttes som fritidsbolig. Vollen brukes til beite, er bratt og vestvendt.

Område: Kulturmiljøet omfatter eiendommene Liavolden gnr. 56/80 nordre og Joreidbu gnr. 56/288. Området grenser til veger og privathytter i vest, sør og øst, og mot en tilgrodd setervoll i nord.

5-72 Liavolden nordre gnr. 56/80.

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159626768	0616-007-548	Liavolden nordre	56	80	Fjøs		Høy
159626776	0616-007-549	Liavolden nordre	56	80	Løe		Høy
159626792	0616-007-550	Joreidbu	56	288	Hytte (seterbu)		Middels

5.11.5 Bøgaset

Bøgaset, Rukkedalen

Setervoller med eldre seterbebyggelse

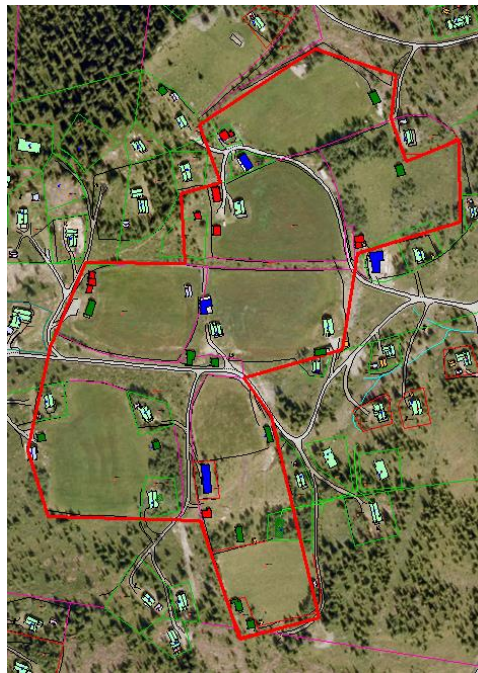
Verdivurdering: Høy verneverdi

Setervoller med dyrka mark og eldre seterbebyggelse.

Kulturmiljø:

Kulturmiljøet består av setervoller med dyrka mark og beite og seterbebyggelse. Flere seterbuer og uthus er fradelt til fritidsbebyggelse. Terrenget er bratt og østvendt.

Område: Kulturmiljøet omfatter eiendommene Bøgahaugen gnr. 56/148, Liastøkke gnr. 56/179, Bøgaset og Natten gnr. 52/11, Bøgabø gnr. 52/25, Bøgaset gnr. 56/25, Bøgaset gnr. 56/22, Rødningsvollen – Bøgaset gnr. 50/15, Lien søndre gnr. 56/64, Langseter Bøgaset gnr. 56/43 og gnr. 56/1391.

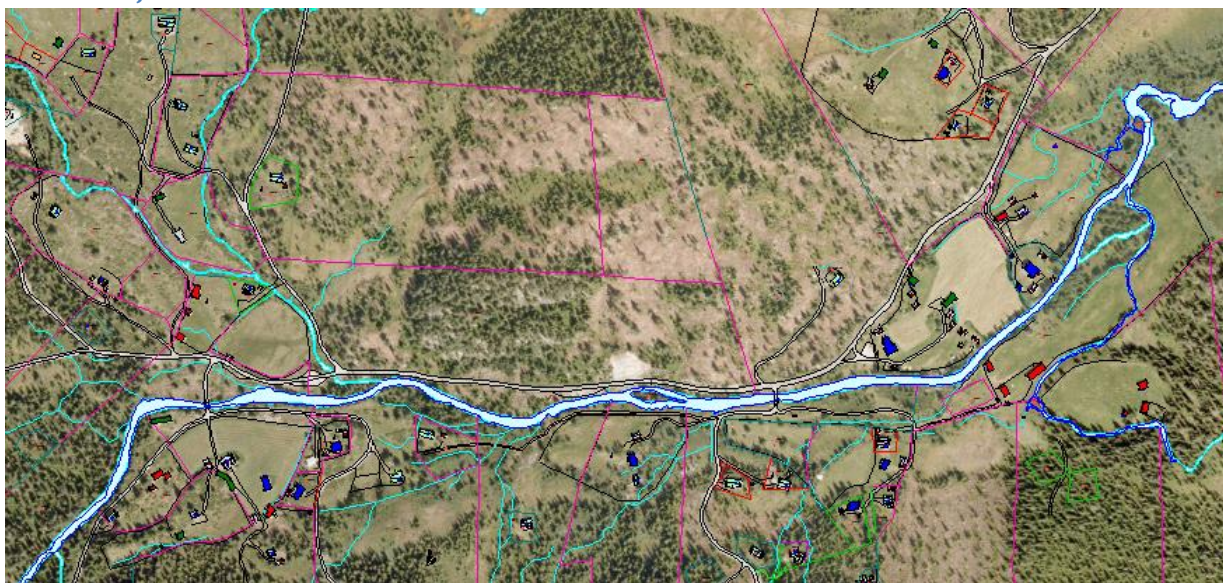
5-73 Setervoller på Bøgaset

Verneverdige bygninger i kulturmiljøet:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159619923	0616-007-503	Bøgaset og Natten	52	11	Fjøs	191	Høy
23940647	0616-007-511	Bøgaset	56	25	Fjøs	191	Høy
159674665	0616-007-514	Rødningvollen Bøgaset	50	15	Fjøs	180	Høy
159619745	0616-007-517	Karihøgda 16	56	1391	Fjøs	180	Høy
159620476	0616-007-526	Lien søndre	56	64	Fjøs	180	Høy
159620018	0616-007-501	Bøgahaugen	56	148	Fjøs	180	Middels
159619850	0616-007-528	Bøgaset	56	22	Fjøs		Middels
159619842	0616-007-529	Bøgaset	56	22	Fjøs		Middels
159619842	0616-007-530	Bøgaset	56	22	Fjøs		Middels
159680630	0616-007-525	Lien søndre	56	64	Geitefjøs	180	Høy
159693740	0616-007-518	Karihøgda 16	56	1391	Grisehus	180	Høy
159619982	0616-007-505	Bøgaset og Natten	52	11	Løe	180	Middels
159619753	0616-007-519	Langseter Bøgaset	56	43	Løe		Middels
159620433	0616-007-522	Lien søndre	56	64	Løe	180	Middels
159680622	0616-007-512	Bøgaset	56	25	Sauefjøs	180	Høy
159674754	0616-007-513	Rødningvollen Bøgaset	50	15	Seterbu	180	Høy
159619915	0616-007-504	Bøgabø	52	25	Seterbu	180	Lav
159619729	0616-007-516	Karihøgda 16	56	1391	Seterbu	180	Lav
159619788	0616-007-527	Bøgaset	56	22	Seterbu		Lav
159620034	0616-007-500	Bøgahaugen	56	148	Seterbu	180	Middels
159619990	0616-007-502	Bøgaset og Natten	52	11	Seterbu	192	Middels
159619761	0616-007-509	Bøgaset	56	25	Seterbu	1800-tallet	Middels
159619826	0616-007-510	Bøgaset	56	25	Stall	1750/59	Høy
159674711	0616-007-515	Rødningvollen Bøgaset	50	15	Stall	1800-tallet	Høy
159680649	0616-007-531	Bøgaset	56	22	Uthus		Middels
159619893	0616-007-507	Liavolden nordre	56	79	Fjøs	1800-tallet	Middels
159619907	0616-007-508	Liavolden nordre	56	79	Løe	1800-tallet	Middels

5.12 Fekjan og Lislestet

5.12.1 Fekjan

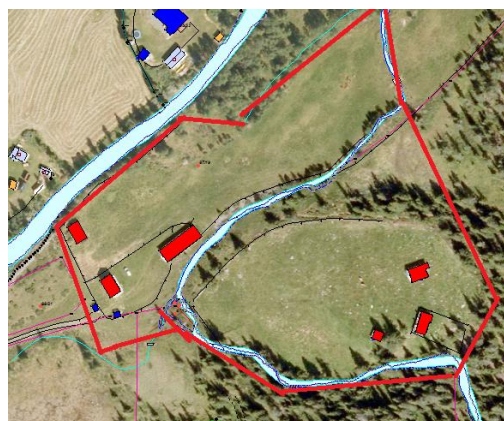
Verdivurdering: Med unntak av Sidselhaugen, har en ikke vurdert at det er andre verdifulle kulturmiljøer på Fekjan.

Område: Seterlaget i Nes Sørmark består av 18 setervoller. De fleste ligger langs Fekjaåne i et relativt flatt terreng. En del av setervollene nyttes til forproduksjon og beite andre er i ferd med å vokse til. Spredt i område ligger ca. 30 privathytter. En del av seterbebyggelsen er modernisert og tatt i bruk til fritidsformål.

Kulturmiljø Sidselhaugen

Fetjagutu 25 og 30, Fekjan/Nes Sørmark

Setervoller med eldre bebyggelse

Verdivurdering Sidselhaugen: Høy verneverdi

De to stølene utgjør et helhetlig setermiljø med bygninger fra 1800-tallet i et åpen jordbrukslandskap med dyrka mark.

Kulturmiljø: Fekjene ligger på ei flate i dalbunnen, med 2 seterbuer, driftsbygning og to små uthus i et åpen jordbrukslandskap. Seterbua er i tømmer i halvannen etasje.

Sidselhaugen ligger inne i skogen i skåningen sør for Fekjene med seterbu, fjøs og stall med åpen setervoll nord og vest for husa. Et jernvinneanlegg med slagghaug ligger under denne løa (se arkeologisk fagrapport).

5-74 Fekjene gnr. 87/19. Seterbu.

Område: Kulturmiljøet består av stølseiendommene Sidselhaugen gnr. 91/11 og Fekjene gnr. 87/19.

5-75 Sidselhaugen gnr. 91/11. Stall.

Verneverdige bygninger:

Bygnings-nummer	SEFRAK-nummer	Eiendommens navn	Gnr	Bnr	Funksjon	Alder	Samlet verneverdi
159679217	0616-004-201	Fekjene	87	19	Eldhus	1800-tallet	Lav
159618579	0616-004-203	Fekjene	87	19	Låve	1800-tallet	Høy
159618560	0616-004-200	Fekjene	87	19	Seterbu	Seint 1800-tall	Høy
159618587	0616-004-205	Fekjene	87	19	Seterbu	Tidlig 1800-tall	Høy
159679225	0616-004-204	Fekjene	87	19	Vedskåle	1800-tallet	Lav
159618420	0616-004-147	Sidselhaugen	91	11	Fjøs	1800-tallet	Høy
159618412	0616-004-146	Sidselhaugen	91	11	Seterbu	1800-tallet	Høy
159679152	0616-004-148	Sidselhaugen	91	11	Stall	1800-tallet	Høy

5.12.2 Lisleset

Nes sørmark/Fekjan

Seterlag

Verdivurdering : Lisleset er ikke vurdert til å ha verdi som kulturmiljø. Det er få verneverdige bygninger i området og ingen setervoller er inntakt med tradisjonelle bygninger.

Område: Seterlag med 9 setervoller og 8 fradelte hytteeiendommer, 845-890 moh. i sørvedt li, nord for Fekjan. Terrenget er ganske bratt, delvis åpen beitemark og delvis tilvokst med einer og fjellskog. Mye av den opprinnelige seterbebyggelsen er borte eller ombygd til fritidsbruk. Setervollene hører til landbrukseieendommer som ligger sør for Nesbyen sentrum mot Sanden, langs rv 7.

5-76 Birgit (Bergljot??) Haugajordet med bøingen på Lisleset, ca. 1940-50. I bakgrunnen et gammelt fjøs med fortrev over.
(Fra «Stølsdrift i Nes i Hallingdal»)

6 Litteratur

Aktuell litteratur som er benyttet i arbeidet med kulturminneplanen:

- Vurdering av verneverdi – vernekriterier. Buskerud fylkeskommune 2018
- Gamle Nes www.gamlenes.no
- Nesboka. Bygdehistorie for Nes i Hallingdal
- Nesboka II. Bygdehistorie for Nes i Hallingdal
- Gards- og slektshistorie for Nes i Hallingdal I-VI
- Norske gardsbruk. Buskerud III
- Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Buskerud. Fylkesmannen i Buskerud i og Buskerud fylkeskommune.
- Skogshyttene. Nes i Hallingdal. (Nes historielag)
- Stølsdrift i Nes i Hallingdal. Marit Holme Mehlum.
- Gamle hus i Nes. Om byggeskikken i Nes kommune før 1900. Marit Holme Mehlum.
- Nesbyen sentrum. Byggeskikk og byggestil. Med en del historikk. Einar O. Hanserud